

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО

Орган Товариства Взаємна Поміч українського народнього учительства

ПЕРЕДПЛАТА ВІНОСИТЬ: річно 1000 Марок, ЦІНА ПРИМІРНИКА 80 Марок.
піврічно 500 Марок, чвертьрічно 250 Марок. у Львові і на провінції

Оголошення: За цілу сторінку 25000 М. за $\frac{1}{2}$ ст. 13000 М., за $\frac{1}{4}$ ст. 7000 М., за $\frac{1}{8}$ ст. 4000 М., $\frac{1}{16}$ ст. 2500 М.
Оповістки 300 М. від петитової стрічки. — Оголошення 300 марок від петитової стрічки.

Адреса Редакції та Адміністрації: „УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО“, Львів, вул. Уні Люблинської 11. І. пов. (Учительський Дім)

До українського учительства!

Завдання-цілі нашого органу відомі усім аж надто добре. Наш орган має порушувати часто учительські справи як: матеріальне положення, становище учителя в суспільному життю, організацію учительства для несення взаємної допомоги потребуючим членам, відношення учительства до теперішніх властей і властей до учительства. Наш орган має висвітлювати надужиття шкільних властей доконувані на українському учительстві і п'ятнувати учительські кривди. Він має подавати цілі і завдання нової школи, способи зреалізування тої цілі, подавати устрій народньої школи, звірці найкраще устроєних шкіл, програму шкільних предметів, має подавати найкращі методи навчання поодиноких предметів і т. д.

Не треба забувати, що коли має наступити реформа школи, то цю реформу треба розпочати від учителя. Будучність народа зависить головню від школи а який учитель, така школа. Щоби отже запевнити нашому народови добру і гарну будучність, треба нам наше учительство відповідно виховати. І власне завданням нашого органу є: виховати українське народнє учительство в тім напрямі, щоби воно присвоїло собі всі тайни виховання і навчання, щоби воно вміло в життю давати собі раду навіть в найприкріших обставинах і з успіхом працювати для здобуття кращої будуччини нашому поневоленому народови. Наш орган має побудити і приготувати все українське учительство до як найінтензивнішої праці над вихованням молодого покоління, щоби цєю працею заштити в характер нашого народа все це, що позитивне і творче.

Наш орган відзеркалює вірно правно службове і політично-суспільне положення українського учительства в цій важній історичній добі а розходячися сотками примірників за границею, виробляє і там відповідну опінію про український нарід і його культурних робітників.

Та на жаль фінансовий бік нашого органу представляється прямо катастрофально. Пренумерати, хотія впливають до кази досить правильно, покривають заледви половину коштів накладу. На пр. останнє потрібне (2 - 3 - 4) число „Учит. Сл.“ друковано в 3.500 примірників. Кошта накладу: склад і друк 293.000 мкп.; папір 87.000 мкп.; кошта експедиції 24.000 мкп.; адміністрація за три місяці 60.000 мкп. Разом тримісячний видаток на „Учит. Сл.“ виносить 464.000 мкп. Приходи на „Учит. Сл.“ за три місяці (лютий, март, квітень): з передплат 195.000 мкп.; зі збірки на пресовий фонд 15.000 мкп.; з анонсів 30.000 мкп. Разом 240.000 мкп. Недобір в адміністрації „Учит. Сл.“ за лютий, март і квітень виносить квоту 225.000 мкп. (двіста двайцять п'ять тисяч марок), який покрито короткотерміновою позичкою. Головним видатком при накладі „Учит. Сл.“ це склад і друк, який виносить все понад $\frac{3}{4}$ коштів цілого накладу без огляду на скількість друкованих примірників даного числа. Чи бється число в 1.000 чи в 10.000 примірників, склад і друк майже однаково коштує; ріжниця лише в папері і експедиції. Якщо якийсь часопис виходить в 6-10.000 примірників, кошта накладу покривають приходи з передплат і анонсів. При меншій скількості примірників потребує часопис на покриття коштів накладу інших доходів, чи то зі збірки на пресовий фонд чи з посторонної помочи. Наш орган друкується в 3.500 примірників тому, що безробітним,

Ч. 105-22. — В Імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал прасовий у Львові рішив на внесок Прокуратури Державної, що зміст часописи „Учительське Слово“ ч. 2-3-4 з лютого, марта, квітень 1922 в артикулі 1) „На передодні“ а) від слова „Суверенітет“ до „перейшов на“ б) „Та коли“ до „не уявляють“ в) „І тому“ до „правосильности“ г) „І з цього часу“ до „адміністрації“ д) „Проти приєднання“ до „політичне визволення“. 2) „Народний учитель серед громади“ в утупі від слів „І через те саме“ аж до „своїй землі“ містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а к. з., ад 2) злочину з § 65 а з. к. узнав

ддоконану в дни 8. квітня 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописи, щоби се рішення помістив в найблизшій числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. Ч. 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 корон. Львів, дня 1. марта 1922.

(Підпис нечиткий).

ЛБ АН УРСР

М. М.

деяким кандидатам учительського звання, редакціям і інституціям а також за границю висилається даром. Наш орган підпадає дуже частим конфіскатам на провінції, тому висилається реклямунчим даром нові примірники.

Якщо „Учит. Сл.“ не відповідає вповні усім вимогам його читачів, виною є слаба моральна підмога зі сторони таких наших членів. Старі і вироблені дописувачі з перед війни замовкли і нема способу наклонити їх покинути засаду: моя хата з краю..... Наш орган не тішиться довірям теперішніх властей, тож чому наражатися на втрату назви: „Поржонднего Русіна“. Та прийде час розваги.

Нашою головною точкою честі повинен бути клич: за всяку ціну мусимо удержати нашу одну трибуну, щоби не змарнувати усіх наших дотеперішніх організаційних здобутків.

Микола Ваврисевич (Холмицина).

Що таке вчительство: чи воно є ремесло, чи мистецтво?

(Популярно-педагогічний нарис).

Питання — що таке вчительство, чи воно є ремісництво, чи мистецтво — на перший погляд здається ніби простим вже давно вирішеним.

В підручниках по теорії словесности оповідається на різні лади, що художніх мистецтв є всього п'ять, а саме: література, малярство, музика, скульптура і архітектура. Решта людських витворів належить до ремесл.

Отже учительства серед тих 5 мистецтв ми не знаходимо і виходить, що воно може собі приєднатися лише до ремесл. Так розв'язується, поверховно чи формально, поставлене в заголовку цієї статті питання. Але така відповідь не в силі задовольнити навіть гімназійного студента 8-ої класи.

Дехто запитався: невже відомі цілому світові педагоги, як Грінченко, Ушинський, Пирогов, Лев Толстой, Коменський, Песталоцці, Руссо, Фребель і інші, що витворили цілі теорії всебічного розвитку дитини на природньому психо-фізичному ґрунті людини, були не більше як тільки звичайні ремісники? Таж ті визнані теоретики словесности мистецтва мають діло з словом, тональностями, фарбами, глиною і т. и. Педагогіка і вчитель має діло з найделікатнішим у світі матеріалом, що зветься дитячою душею і є здібною до найскладніших людських переживань. Отже матеріал, над яким працює вчитель, чи не є важливіший від матеріалу, який опрацьовує те вище згадане мистецтво. Поставлю ще друге питання: чи все, що витворюється словом на папері, фарбами на полотні, рильцем на глині, нотами в музиці і т. п. цілком уже належить до художнього мистецтва і чи не є чимало і серед тої творчості такого, що не варто навіть імені художнього мистецтва і навіть не вийде в історію його?

Ви розглядаєте, що зветься мистецтвом і даєте відповідь: все, що носить на собі сліди високого художнього вітхнення автора і що одухотворюється красою і якоюсь ідеєю творця. Отже

коли ви пильно приглянетеся до працівників у різних галузях штуки і промислу і увідете так сказати — в самий процес творчості, то невже ви там бачите лише простих, чи загрубілих до ступня машини ремісників? Чи не помічали і ви, що й там хоч зрідка, трапляються художники, котрі вкладають в свій твір і свою душу, і ідею краси і мистецтва і переживають часом моменти творчого вітхнення? Ну, скажемо, не в такій мірі, як Т. Шевченко при складанню пісень свого „Кобзаря“ чи Лисенко при витворі музики до опери „Вій“, чи Пимоненко при малюванні своєї картини „Гуси до дому“ і т. д. але мже хоч в половину, хоч в десятій мірі, ніж ті всіма визнані великі художники, і той, кого теорія словесности відкидає на ступінь простого і загрубілого ремісництва, часом переживає проблески тогож творчого вітхнення.

Вітхнення не важиться на пуди і не мірється на локті, воно є внутрішнім психічним переживанням творця, що виявляється також і в емоційних враженнях від витвору його. Відомо, що кожний художній твір, наприклад драма Карпенка-Карого „Суєта“, дає високе естетичне переживання не тільки авторові, при процесі творчості, але й читачеві тої драми по книжці, і артистові, що грає ту пєсу на сцені в театрі, і глядачеві, що слідить за грою пєси в салі. І це враження більше чи менше, в залежности від індивідуального розвитку і складу людини, є невичерпане і може передаватися сотням і тисячам людей. Так на нас впливають ідея, краса і форма твору, в який автор вклав свою працю і іскру творчого вітхнення і талану.

А вчительство?.. Чи в учительстві не можна часом знайти теж аналогії з художнім мистецтвом? Прохаю пригадати собі свої шкільні роки. Чи не зустрічали ви серед своїх численних шкільних учителів, учителів-художників, котрі на иншій своїй лекції і самі перероджувалися, неначе виростили в ваших очах, захоплювалися самі і оволодівали душами вас, своїх учеників, що як зачаровані слухали цю вітхненну лекцію-симфонію свого вчителя. Таких лекцій звичайно знаєте ви з свого шкільного життя небогато. Той вчитель їх знає чимало. І по більшій частині були то лекції, вітхненні імпровізації вашого вчителя, що належав безумовно до художників. Таких учителів є небогато, так само, як серед літературів справжніх письменників. І в першому як і останньому, відграє роль багато чинників: і психічний склад, виховання, виучка і оточуюче життя. З них усіх я дозволю собі зупинитися на виучці чи підготовці вчителя, на його освіті чи самоосвіті, що так зрозуміло проглядає у всій його майбутній праці. Коли кравецтву чи столярству необхідно вчитатися і практикувати на протязі кількох років, то тим трудніше підготуватися до вчительства: тут треба пройти і певний курс наук і досконало розуміти дитячу психіку і знати свій предмет і вміти передати своє знання учням. Але тільки вчитель по призванню, що любить і свою працю і дитей, своїх учнів, зможе дійти до гарних вислідків у своїй роботі, при задоволенні і учнів і самого вчителя. Життя виявляє, що таких учителів і шкіл є небогато: вчительство в останні часи стало ремісництвом обточуванням дітей по певному копіту, а вчительські семінарі — фабриками, що вчать цьому ремісництву. Інспекція вимагає від сучасних

го вчителя не стільки прозвання, скільки покори в виконанні своїх обіжників і розпоряджень. Рекорд у цьому побивають польські державні семінарі, що за пару літ гадають випустити у спішному порядку тисяч з 50 народних учителів, забуваючи, що діло не в кількості, а в якості учителів і шкіл. І розійдуться оці вчителі по кресових школах Галичини, (?) Холмщини і Волині сіяти своє насіння, без любови до мужичих українських дітей, без віри в свою працю і без знання дитячої психології і принципів нової вільної школи на матерній мові дітей. Яке насіння і праця, такий буде і врожай. Побачимо, які то будуть жнива.

Я дозволю собі тут ще проаналізувати характерні риси науки чи ремісництва і мистецтва. Характерна риса першого є докладність в перейманні і повторності. Яке-небудь відкриття в медицині, фізиці, техніці, і т. д. може бути повторено в любому місці земної кулі. І коли матеріал для досвіду і умови-обставини його були однакові, то й результат однаковий. Характерна риса мистецтва є творче вітхнення автора, яке є чисто суб'єктивним, свойством його, котре не передається нікому. Візьміть папір і олівець якого-небудь геніального поета чи художника, але коли не буде у вас творчого чогось, що зветься вітхненням, не вийде нічого. Вогонь є вогнем все одно, чи від кресала, чи від сірника, чи від лампи, чи від пожежи, чи від блискавки.. Так само і вітхнення є вітхненням хоч і різниться в силі, у геніального поета, художника, коваля, кравця, лікаря, учителя...

А чи не занадто буде в нас художників, питає хто небудь, як ми будемо числити і таких ремісників художниками? Щож, чим їх буде більше тим ліпше для нас. Наше горе не в тім, що в нас є занадто багато художників, а як раз навпаки: що в яку галузь духової чи фізичної діяльності нашого суспільства ні глянь, скрізь помічаєш, як мало зустрічається щирих вітхнених працівників-художників, що працюють по призванню і зогрівають якимсь внутрішнім теплом свою працю. За те скрізь є маса робітників — звичайних ремісників, що нудяться своєю працею і з дня на день, на протязі цілого життя свого мучаться ради шматка насущного хліба. Яка праця, такі і здобутки з неї.

Закінчу оцю статтю такою думкою: мистецтво не повинно бути спадщиною невеличкої купки людей і ховатися від широких народних мас по музеях та платних виставках, а навпаки повинно широкою хвилею увійти в убогі хати бідноти, робітників і селян. І від того, що мистецтво попаде до низів, так сказати — опролетариться, воно від того не зіп'юється, не зменшиться, не заплісніє, а навпаки — стане чимсь потрібним і необхідним у житті мільйонів людей, котрі привикнуть до нього, навчатися його шанувати і почнуть розвивати дальше.. Отже поділ теорією словесности мистецтва на високі і низькі, тоб-то на 5 справжніх мистецтв і решта — ремісництва, вважаю перестарілим. Це є пережиток давніших часів. Кожне мистецтво, раз воно є користне, не може вже бути низьким. Коли воно дає естетичну втіху творцеві і тисячам людей, збуджуючи в них потяг до ідеалу, краси і добра, то воно тим самим є вже і високе.

І від такого трактування і зближення з реальним життям, з життям широких народних мас робітництва і селянства, мистецтво зовсім не зміниться, а зістанеться і на далі тим, чим воно було і чим воно є в життю людства.

Ст. Б-енко.

Мистецтво а народня школа.

(Рисунки).

Від найдавніших часів ідея краси жила в кождім народі. Кожний нарід, кожда держава старалась заціплювати в молоде покоління побіч загальних наук ідею краси або мистецтва.

Як примір — хай нам послужить стара Греція, де мистецтво цвило найкраще. Грецький народ любовався в мистецтві, бо знав, що краса є початком культури. Як в Греції, так і в інших старинних державах пр. в Єгипті, Персії, Італії, народів із замилювання до краси, дійшло мистецтво у всіх его галузях, особливо в архітектурі до досконалости.

І ми любуємось в мистецтві і переймаємось ідеями краси, але не до цього степеня, як старинні Греки, або Єгиптяни. Не йдемо від "пісні" до загальних наук, а навідворот красу, мистецтво позіставляємо на боці, а натиск кладемо на загальні науки. До того переймаємось чужою культурою і мистецтвом до того степеня, що часто забуваємо на свою власну національну культуру і своє народне мистецтво, а чуже мистецтво ставимо і цінимо вище свого власного. Свою народню мелодію, орнаментику, різьбу, архітектуру не уміємо належно оцінити, не уміємо пізнати її правдивої краси, в котрій пробивається на скрізь душа нашого народу.

На порядку дня в наших народних школах є наука рисунків, малювання, співу, руханки, ручної праці і інших т. зв. красних наук. Візьмем на першу чергу рисунки.

✓ По наших школах виходить переважно учительство з тої засади, що артистів (художників) не можна „напечи“, а артист (художник) повинен мати вроджені здібности і талан. Учитель старався в цей спосіб себе оправдати і лишав, що так скажу — мистецтво в школі, науці підрядній. Для учеників і для вчителя година науки рисунків ставала найбільш трудною, хотя і в деяких учеників проявлялися здібности. Справді не кождий учитель є знаменитим рисівником і — що так скажу — художником, однак повинен кождий мати замилювання до краси і знати значіння науки рисунків, що має неабияку вагу при самім преподаванню цього предмету.

З розцвітом нашого шкільництва взагалі, а народнього з особна, мусять зайти зміни що до наукових планів, а також системи навчання рисунків. Наука рисунків до цього часу була тільки мукою для вчителя і учеників наших шкіл. Відповідь ясна длячого: бо не знали, а радше не виділи в цім ніякої цілі і не розуміли значіння тої науки для краси.

Наука рисунків по школах, головню народних є так важною, що не належить годин цієї науки легковажити і збувати чимнебудь. Вина в тім

справді не самого вчителя, але і системи навчання, котрої вчительство привикло триматись, „як сліпий плота“, не відступаючи ані на крок від цієї системи. Наука рисунків після приписів научного пляну, починається в народних школах доперва на III. степені. Але досвід нас вчить, що діти вже на I. степені показують велику охоту до рисовання, однак кождий майже учитель наказує дітям того невинного „бабрання“. Дитина слухає вчителя, не „бабрає“ більше в школі, але бабрає в дома на яким небудь папері, а навіть стіні, плоті і так, ховаючись від нас, як колись малий Шевченко ховався, — старається заспокоїти свої перші художні бажання й пориви. То невинне бабрання дітей вказує нам на це, що ми за мало цінімо отсі художні бажання дітей.

Діти, будучи ще в дошкільній віці (дошкільники), як відомо мені зі спостереження по дитячих захистах на Придніпрянщині, звертають наперед увагу на це, що к р а с н е, отже на красу, не розрізняючи того, чи це добре, чи зле. Поняття краси, то перше поняття власне дитини, котре будиться в її дитячій фантазії. Тим то найкраще припадають до вподоби молодій душі дитині казки і фантастичні оповідання і то з життя природи (звірят, ростин, зірок, місяця, сонця, вітру і т. д.). Наколиб артисти-рисівники, котрі ілюструють дитячі оповідання і казки, докладно розуміли душу дитини, подавалиб ілюстрації, якимби не було ціни в дитячій світі.

Знаємо зі спостереження, що дитина від трох літ свого життя, наколи тільки зачне вимовляти слова, починає заспокоювати свою фантазію найпростішими забавками: ставляє хатину з пачиків, робить ляльки будь з чого, виліплює з глини прості фігурки і т. д. Та перша самостійна праця дитини найбільше тішить і вдовольняє дитину. Згодом, коли дитина навчиться тримати олівець, або писальце, береться до перших спроб рисовання. Це найбільше тішить дитину, коли вдасться їй щось нарисувати, чи то на табличці, чи на простім папері, а навіть на підлозі. Ганити за це дитину не треба ніколи, бо дитина тим знеохотиться і ті перші пориви до краси у дитини ми у варварський спосіб притуплюємо ба навіть забиваємо зовсім.

То само діється в школі, коли дитина навчилась відтворювати образи після власної фантазії, після власних художніх змагань душі, а ми її приневолюємо рисувати чертки, квадратики і т. д. після вірця. Легко отже зрозуміти, відкілля береться у дітей відразу до науки рисунків, котру дуже трудно пізніше викоринити.

Метою науки рисунків в школі до тепер було по більшій часті рисовання вірців, зглядно орнаментів зі спеціальних до цього виданих таблиць, гейби шаблонів. Розуміється, що діти рисували неохотно, часто не самостійно (давали товаришам рисувати), а то длятого, що не бачили в тім правдивої ціли. Дальше через таке — гейби шаблонів — рисовання, не вчилися пізнавати краси природи і не вироблювали спостереження. А маючи сакі-такі здібності до рисунків, тратили їх зовсім і ставали в рисованню анальфабетами в певнім розумінню цього вислова, позаяк копію взора виконували нераз дуже старанно, а простої річі з природи не потрафили відтворити.

Коли хочемо, щоб наука рисунків в народній школі принесла правдивий хосен, не треба оглядатися на методу навчання, а на мету, до котрої

прямуємо. При науці рисовання належить користуватися як найбільшою свободою. Кожду вільну хвилину в класі зізвляти дітям на рисовання, а притім з найбільшою обережністю справляти похибки і невдачі. За невдачні спроби не ганити учеників. Моделю при рисованню належить уживати правдивого, з найближчого оточення дитини пр. домовна посуда і т. д. Сама наука рисунків не трудна, треба лише трохи терпеливості і — що найважніше — замилювання до краси. При навчанню рисунків, як і при навчанню інших предметів треба звертати увагу не лише на спосібних, але і менше спосібних учеників(ниць) і цих послідних треба мати більше на оці, памятаючи, що навчання рисунків має в розвитку дитячого ума не лише спеціальне, але також загально-научне значіння. Рисовання, як вже передше було сказано, повинно бути свободне, щоби не мучити дітей: діти тоді набирають самостійности, певности і охоти до рисовання, а праця не буде для них тягарем, не буде їх мучити, противно — буде їх тішити, буде для них приємністю.

Рисовання виробляє у дітей спостереження, вчить пізнавати природу і шукати в природі краси і правди. — Це іменно є і в програмі народньої школи.

Ст. Б.-енко

Питання Кооперативного виховання.

(До статті „Школа а Кооперація“. Гл. Уч. Слово ч. 6. з 1921).

Славний італійський кооператор Люццаті на з'їзді діячів дрібного кредиту в Італії в р. 1907. сказав між иншим, що „щаслива будучина народу дозріває в кооперативних організаціях“.

Примір цього бачимо у других народів, де при допомозі кооперацій двинулись они з економічного та соціального упадку і тим вибороли собі право до кращого життя-буття. Наша Придніпрянщина, ця колишня країна тьми і неграмотности, двигається таке скорим кроком вперед завдяки сильній організації кооперативних установ, яких центром є „Дніпросоюз“. При помочи кооперативного руху виробивсь навіть і в шкільництві на Придніпрянській Україні новий напрям, нова течія, котрої ціллю: краща доля бідніших верстов, народніх мас.

Ніхто отже не заперечить, що кооперація, це підвалини добробуту нашого народу. Народ наш, знищений воєнним лихоліттям, закріпощений несправедливим суспільним ладом, бажає широ економічного та соціального визволення, а це дасться здійснити лише при помочи кооперацій.

Над цією ідеєю повинно застановитись глибше і наше народнє вчительство, котре веде народ на ясний шлях життя.

Ми піднесли клич „В школі наша будучність“, — а тим самим зазначили, що школа повинна прямувати до здійснення цих ідей, котрі забезпечать нове, краще життя цілій суспільности. Наша суспільність, а передусім маси трудового люду, хотять дійсно бачити в школі той ясний шлях до кращого життя, до кращої будучности.

Щоби це здійснити, треба поступово перетворювати школу на цей лад, щоб вона з часом вповні відповідала засадам громадсько-суспільного життя.

До ідей, котрі прямують до кращого устрою життя суспільності, до кращої будучності, належать безперечно кооперативні ідеї. На стрічу цим ідеям мусить прийти кооперативне виховання нашого молодого покоління в школі.

Що до способу вщиплювання цих ідей в молоді покоління по наших школах, — вповні погоджуюсь зі способом, який намічено в статті „Уч. Сл.“, ч. 6., з місяця червня м. р., п. 3.: „Школа а кооперація“.

Знаємо з власного досвіду, як шкільна молодь товариськими справами, чи справами власної організації радо переймається, навіть з певного рода одушевленням. Наше народне учительство повинно способом кооперативного виховання і легальним способом організації дитячих кооперативів не лише вплинути на інші виховуючі чинники, але й дати почин до організації кооперативів по селах.

Зараз маю на гадці гірські повіти, головню в Карпатах (Лемківщина), де лише кооперацією можна піднести гірський, збідований народ і двигнути его з економічної руїни та визволити з рук лихварів-капіталістів, котрі спекулятивно висисають послідні его соки. Тут за кооперативним ділом пішлаб і позашкільна освіта, організація читалень, а навіть партійні організації, бо наш мешканець гір навчений досвідом не вірити нікому, поки не побачить реальних діл. А таким реальним ділом булаб сільська кооперація, до котрої приготували би почву шкільні кооперативи. Учительство у нас по більшій частині охоче до праці, мусить взятися рішучо за кооперативне діло по школах.

Школа мусить бути зорганізована для життя, мусить як слід сповнити своє завдання. Вона має бути школою для народу, а не для держави.

Кооперативний рух надасть школам того життєвого напрямку, котрий виробиться з часом в ідею відродження наших народніх мас, а школа сповнить всеціло своє завдання.

Генуенська конференція.

На кілька днів перед Великднем в прекрасній Генуї розпочалися наради представників 34 держав в справі відбудови знищеної Європи. Ці наради, які до тепер не дали в дійсності помітних вислідів, є відомі в світі і будуть знані в історії під назвою генуенської конференції.

В ланцюху спроб повернути захитану війною різновагу Європи, відбудувати знищені основи господарства, навязати пірвані звязки між членами світової сімї народів, збудити довіря між державами і народами, — генуенська конференція являється одною з поважніших. Правда, вона не дала помітних, негайних вислідів, відсиваючи цілий ряд справ, які вимагали скорої полагоди, на дальший плян, переказуючи їх спеціальним комісіям, однак тим чином стверджено тільки стару мудрість, що знищити, розвалити, звівечити є легко, але відбудувати тяжко.

Із генуенською конференцією вжеться надто

проблемів світової політики в найзагальнішійм того слова розумінню, т. зн. не тільки справи вузько політичні, але й господарські, культурні, цивілізаційні, соціальні, які — разом взяті — є властивою політикою, отже так багато проблемів, що ми не є в спроможі обняти їх рамцями цієї невеличкої статейки. Всеж таки спробуємо хоч зде більшого кинути оком на цей великий і незвичайно поплутаний вузол, якого не розтато в Генуї, а який ваготить над десятками мільонів, як наслідок великої хуртовини, що стрясла підвалинами світа.

Великий державний муж Англії, Льюїс Дкорж, котрого одні прославляють як політичного генія, а другі іронічно називають ввичайним біржевим маклером, поставив собі за завдання знайти спільний знаменник між війною і революцією, надточити нитку взаємин між народами, урвану першим вистрілом в р. 1914, ступити на шлях відбудови знищених вартостей, перервати ланцюх соціальних криз, що із стихійною силою опановують світ і погрожують новими конфліктами. Завдання безумовно понад людські сили, коли мається знайти спільну мову між людьми.

Всі договори, які після великої війни побідники диктували побідженим, як версальський, тріянський, сан-жерменський, були односторонніми актами. Вже тим самим, що противна сторона приймала їх під примусом, при приложенні ножа до горла, не вказувало на те, що ті акти замкнули собою добу великої світової війни. Навпаки, всім було ясно, що — скорше чи пізніше — мусить прийти ревізія тих диктатів, тим більше там, де очевидно була диспропорція дійсних, реальних сил і вартостей. В першу чергу розходилося о перевірку версальського трактату.

Початок перевірним конференціям дала конференція у Вашингтоні з кінця минуло року. Справді ця конференція не відносила до європейських справ, згідно їх мало зачіпала, але вже й тут зазвеніла нотка на адресу одного з „побідників“, із заповідю нової перевірки європейських справ. У Вашингтоні з одного боку усунено небезпеку війни між Зєдиненими Державами і Японією, усталено ключ морських сил, а з другого боку — дало спомогу Англії делікатним способом позбутися незгідного союзника, яким тепер виявилася Японія. На основі впорядкованого відношення морських сил на всіх океанах в дійсности запанувала англо-саксонська раса. Поруч морського розброєння порушено у Вашингтоні також справу сухопутного розсеруження, головню зменшення французької і польської армій, — котрі згрожують європейському мирови.

Усунувши небезпеку воєнної зустрічі на морі, треба було думати про перепинення війни на європейському континенті. А повоєнні відносини в Європі все настирливіше вказували, що нова війна не тільки не є виключена, але навпаки з кожним днем стає неминучою. Очевидно, не усунути цієї небезпеки — значило би: видати цілу Європу на неминучу руїну. У всіх кінцях Європи тлів присипаний обманно-мировим попелом воєнний пожар. Більшу половину Європи, цілий європейський Схід і Німеччину, — поставлено в становище грішників, — що довгі літа мали покутувати за винні й невинні провини. Франція з наполеонським жестом давила Німеччину, бажаючи витиснути з неї всі живі соки, а Росію і інші тав. федеративні радянські республіки відмежувала від світа кільча-

стим дрогож. Н меччина повірно схилила голову, але всякий несліплений міг бачити, що кожної хвили німецький народ може сказати своє горде і грізне: ні!

Росія, відтята від світа, перестала бути важним співчинником світового господарського життя. А світ потребував Росії, потребував її сирівців, її збіжжя; одночасно Росія не могла довше обійтися без світа, без його індустриальних виробів. І хоч страшний голод, що навістив Росію і Україну, часово усунув європейський Схід зі списку продуцента сирівців і консумента промислових витворів, однак світ мусів поставити собі питання: що буде далі?

Відсутність Росії в економічному руху світа викликала гостру господарську кризу в інших державах, головню в Англії, котра не має де збувати значної надпродукції своїх товарів. А це знову викликає безробіття. В меншій обемі те саме явище помічається і в інших державах.

Змагання усунути економічну кризу, привернути господарське життя Європи до якої такої рівноваги, — ось безпосередній товчок для Льюїда Джорджа, котрий казав йому в цій справі напружити всі сили.

Після довгих підготовчих дискусій, переконувальних і заходів кінець кінців скликано генуєнську конференцію під кличем відбудови Росії. Бож ясно, що — бажаючи досягнути дві намічені цілі, а саме мир і співучість Росії в господарським життю світа, треба би перш усього загоїти рани, завдані революцією і всякими соціалізаційними спробами уряду совітів; треба би взяти на себе обов'язок втихомирити голод десятків мільонів російського населення, треба би відбудувати комунікаційні засоби на величезній просторі царства Леніна; треба би відреставрувати, зглядно наново збудувати еартати праці. Це вимагає мира не тільки внутрі великої держави совітів, але і на зовні, на її периферіях. Отже умовою відбудови Росії і усунення всіх запальних ядер в Європі є полагода всіх тих проблемів, які в повсенній суматосі не діждалися іще свого остаточного вирішення, а між ними і справи Сх. Галичини.

Хід нарад генуєнської конференції є загально відомий із щоденної преси. Тому не будемо на цьому місці повторювати всіх його епізодів, ані реферувати цілості. При всій зручності Льюїда Джорджа генуєнська конференція не дала позитивних вислідів. Мимо того, що а. глійському премієрови вдалося змобілізувати до цього походу на відбудову європейського Сходу, а тим самим на його експлоатацію аж 34 держав, то однак не вдалося йому втягнути найважливішого чинника — американської унії. І ця чинна відсутність зготвила гріб великим замислам Льюїда Джорджа. Не перепони з боку Франції і не нахабність совітів, — які то зовища булиб зійшли до дрібних епізодів, тільки негативне становище Америки звело в нівець плян відбудови Росії.

Намічені цілі полагоджено провізорично і компромісово. Замість 10 літнього „божого мира“ підписано трактат, а властиво протокол про 4 місячну неагресію. Відбудову Росії, кавтелі з боку совітів переказано комісії знавців; значить справа вимагає іще докладнішого дослїду і угрунтованя.

Про всі інші справи, які вилбнілися або не надійно виступили на генуєнській конференції, — виключно з російсько-німецьким трактатом в Ра-

паллю, не будемо на цьому місці гворити. Згадаємо тільки про справу, яка нас безпосередню обходить, а саме про те, як Генуа поставилася до української справи взагалі а Сх. Галичини з окрема.

Видвигнення справи Сх. Галичини в Генуї представником британської імперії, найбільшим державним мужем нашої доби, має непомірно велике значіння. Справу Сх. Галичини аж тепер в часі регуляції життя цілої Європи, а може й цілого світа, здвигнуто з мертвої точки і поставлено її в ряді найбільш актуальних проблемів. Бо коли Льюїд Джорж говорить, що від полагоди цієї справи залежить європейський мир, його устанавлення і закріплення, то це одно дає нам певність, що з'явна, але певно ця проблема наближується до свого остаточного вирішення. Чи це станеться небавом на Найвищій Раді, котра правдоподібно збереться в червні, чи аж рівнобіжно з нарадами експертів для російської справи, чи навіть ще пізійше, то одно є певне, що квестія Сх. Галичини не може бути, так як тепер, завішена між небом і землею, але мусить бути полагоджена, бо знов зачіпиться і не зможе її поминути ніхто, хто схоче уздоровити відносини в Європі.

3 Волині.

Дальше руйнування українського шкільництва.

Ніби замість великодної крашанки, українське населення Ковельщини зазнало нової „ласки“ шкільного інспектора Поляка: зістали звільненими знов дві кращі учительські сили, а саме д. Магдич — учитель м. Матіїва й Підгірська Григорук — учителька с. Любитів. Тут слід зазначити, що Підгірську Григорук хотів інспектор місяців два три перед тим, перенести при 30 степенях мороза, не зважаючи на це, що в новому місци відповідного помешкання для учителя нема. А при таких умовах учительці з немовлятом переноситися ще й серед зими було годі.

Смішне й...

Є на Волині всякі „педагоги“. Маємо народних учителів, які ще до недавнього познили (ще й у нашій таки місцевості!) обов'язки польського жан-дарма, нарешті не бракує і таких, що були гуманними, економами, які „wykształcenie“ придбали очевидно в панських передпоках. Та всьому, як то кажуть — мусять бути межі-границі... Однак Волинь, той закуток наших українських земель, що носить назву „kresy“, — є країною всяких див!

До української 7 класової школи в Ковлі прпділено вчителем Поляка, котрий між иншим викладає нашим дітям географію та й історію Польщі. Сама наука тих предметів відбувається в спосіб „університетський“ по запискам. (Очевидно польська влада ще не видала відповідних підручників!..)

Якось сидить мала учениця 4. класи та довбе з папірця таке: Głównie miasta Polski: Warszawa, Kraków, Poznań (були в тому реєстрі звичайно наш Львів і литовська столиця Вільно.) і Żytomierz, Kamieniec Podolski...

— Що ти, Галю, плетеш? — кажу я на це...

Та між нашому учителеви казали, що Житомир і Каменець Подільський знаходиться за кордоном... Але він нам на це сказав: „to nic... pod

Polską lepiej żyć, jak pod przeklętym bolszewikiem". Він впевнив нас, що й Київ має належати до Польщі, але на нашу заяву, що Київ є столиця України, відповів, — „to niech już będzie bez Ki jowa...“

Кажуть у нас, що такі методи навчання є для українців корисні. Таж при навчанні математики метод засовувати теореми доказами від противенства є загально прийнятим.

Школярі за культурною працею.

Тоді, коли все ніби мовчить, коли заголюване наше учительство поховалось, — залишені самим собі учні наших шкіл стають до творчого діла. Ось учні Кременецьких (на Волині) українських шкіл власними силами і по власній ініціативі спромгаються видавати (звичайно рукописний) свій літературний оргн. Там знов у м. Турійську на Козельщині, де учитель є людина ворожа до українства, учні впорядковують Великоднем Шевченківське свято. На Дубенщині ж учні початкової школи збирають фонди на дітей сиріт. У иншому-ж місци учні гуртом збірками передплачують „Світ Дитини.“

Товариші Учителі (люди) та всі Ви більш освічені Громадяне! Чи не наш обовязок тую іскорку самодяльності та ініціативи у дітей роздмухати у величне мрево творчої праці?... Адже наші діти це — майбутнє України.

Л.

З Підкарпатської України.

Учителів Галичан є на Підкарпатській Україні 57. Можливо що це число не зовсім повне, бо ще не одержано із всіх округів точних звідомлень. На разі подаємо точні звідомлення з двох округів. —

Всі учителі працюють в школі совісно. Не було случаю, щоби котрий інспектор не був вдоволенний з праці учителів Галичан. Працюють також в громадських інституціях (просвітних і економічних) а декотрі на поли письменства (М. Підгірянк, Б. Заклинський, А. Домбровський) Заклинський і Домбровський одержали премії за зложення читавок, а М. Підгірянк за сценічний образок: „Гостина св. Николая“, котру в грудни по наказу Школьного Одділа поставили майже всі школи.

Підкарпаттє руське учительство (значна його частина) відноситься до учителів Галичан неприхильно. Причини: а) Учителі Галичани більше працюють, їх праця видатнійша, а то не до вподоби автохтонам, котрим не дуже хочеться працювати; щоби не було видно різниці між працею нашою і їхньою, то радіб нас позбутися. б) Автохтони не знають мови — а Галичани знають мову, опанували прикмети місцевого говору і лагодять відповідні підручники. Але щоби після цих підручників вчити, то треба наперед самим учителям учитися. А вони бояться науки (на рідній мові) гірше, чим чорт свяченої води. в) Політична агітація. Нечисленний гурток москвофільських провідників знаючи, що не вдасться їм завести російську мову до шкіл, бо запротестують всі учителі, (ім би треба вчитися російській мові, а то ще тягнє, як паука рідної мови) що не вдасться їм затагнути учительства до кацапської партії, бо оно таки більше прихильне до народницьких течій, —

видумали посередній спосіб, щоб спинити бодай на якийсь час освідомлення учительства, — автохтєности. Всьо для автохтонів. Всьо автохтонське добре Макаронічний слєвар Митюка, напів церковно-словянська грамати-а — дєбра Лиш їх повинні учителі вживати. Бо написали їх автєтони дарма що автори і поняття не мають про руську мову, її розвиток від найдавнішх часв до инї. Все, що пишуть Галичани, то до нічого не пригідне. це польський жаргон. Почв Галичанам, і т. п., і т. д.

Розуміється таке становище значій части автохтонного учительства подобається, бо — не треба вчитися. Влада оцінює плашу Галичан справедливо. Мабуть під натиском учит. організації постановлено, що від 1. І. 1922 р. всі учителі Галичани переходять на контракткову службу. Матеріально при цій зміні нічого не потерпіли, а декотрі то ще й зискали.

Всякі докори і зневаги провідників (автохтонів) ми ігноруємо, не відповідаємо на них і робимо своє діло. З організації майже всі виступили.

Ми утворили при Гєрож. Ком. в Ужгороді учит. секцію з цілями Взяїмної помочи і то нам на разі вистарчає. Загальні Збори Секції вїдбудуться 10. IV. 1922 р. в Ужгороді. Тимчасова Управа Секції, є: полк. Гр. Коссає голова, М. Домбровська заст. голови, Грамяк Мих. і Заклинський Б. члени. Без вибору, з титулу члена У. Н. Ради і бувшого члена Управи Вє. Пом. Уч. вхдить до Управи А. Домбровський.

Членська вкладка виносить 10 К місячно, з чого 50% призначено на Учит. Дім. Коли висоту вкладки і такий розділ затвердять загальні збори Секції, перешлемо зібрані до тепер гроші.

В Ужгороді закладається руське „Педагогічне Товариство“, котрого Загальні Збори відбудуться мабуть також 10. IV. 1922 р. Як першу книжочку видрукується М. Підгірянки: „В чужім краю.“ Сценічний образок в 3. діях для молодіжи і дітей.

А. Д.

Збірка фактів.

(Продовження.)

В місяци марті ц. р. запорядили були шкільні власти в усіх повітах Східньої Галичини, що все українське учительство мусить під загрозою усунення зі служби і шкільного мешкання явитися протягом 14-ти днів в бюрі шкільної повітової Ради в цели протоколярного визнання що до приналежности до Річпосполитої Польської. (Диви „Уч. Сл.“ ч 2, 3, 4 стор. 21). І дійсно українське учительство, не хочачи наразитися на втрати служби, платні і шкільного мешкання а також на шикани зі сторони адміністраційних і поліційних властей, явилось в означенім терміні в бюрах шкільних пов Рад і підписало таку декларацию:

DEKLARACJA

Mocą której przystuję [wypełniony przezemnie wykaz osobisty i] *) przyznaję się o t w a r c i e niedwuznacznie i bez żadnych zastrzeżeń do przynależności państwowej Rzeczpospolitej Polskiej.

W dnia . . . marca 1922.

При відчитуванні декларації і пропозиції її до підпису учителеви (-ці) закривав інспектор або його помічник попередні підписи на цій декларації аркушом паперу і заявляв при відході кожному учителеви в поборовому віці: „Зазначаю пану, же підписує пан приналежність в справе войсковей“. На жадання учителів подати їм це до відома на письмі заявляв інспектор або його заступник: „Осьвядчаю то пану устне“, на що деякі з учителів відповідали: „Супроти того я устно заявляю також, що в військом нічо спільного не маю і мати не хочу“.

В марті ц. р. одержали управи шкіл бобрцького повіта зі шкільної пов. Ради в Бобрці письмо до ч. 91/22 такого змісту:

Na plenarnem posiedzeniu R S P. w Bóbrce z dnia 3 stycznia 1922 zapadła jednogłośnie uchwała, że językiem urzędowym we wewnętrznym tamtejszej szkoly jest język polski, o czym należy pouczyć tamtejszego proboszcza greckokat. i że w tym języku Zarząd szkoły jest obowiązany sprząać swe funkcje służbowe.

В марті ц. р. відбулася частинна конференція в Ходоріві. На підставі нових програм переведено 6 практичних лекцій. Коли інспектор Гурчани домагався забирати голос в дискусії, зголосився т. Пеленський. Бесіду зачав українською мовою. На це зрвався інспектор Гурчани і заявив, що урядовою мовою є польська і лише в ній можна говорити. Т. П. старався оправдати, чому говорить по українськи, та інсп. Гурчани став дикувати до протоколу, що бесідник мимо візвання „одмава послушеньство“ а потім закричав: „Я звиваю пана мувиць по польську“. Відтак інсп. заявив піднесенням тоном, що катехити і парохі мусать вписувати ноти з релігії і інші записки в катальогах і в денниках лише в польській мові.

Президент Міністрів Поніковскі видав обіжник з дати 31. січня 1922 р. ч. 1220, яким зніс конскрипційні репресії шкільних властей. Зміст цього обіжника відомий був усім шкільним повітовим Радам вже в лютім. Шкільна пов. Рада в Камінці Струмівській позбавила з днем 1. жовтня 1921 р. служби і платні учительку Іванну Туркевичівну за це, що не виповнила рубрики приналежності конскрипційного аркуша. Учителю Т. явила відтак в шкільній пов. Раді і в старостві і зложила заяву, якої домагались від неї власті. Мимо цієї заяви, мимо названого обіжника Президента міністрів, яким анульовано конскрипційні репресії, учителька Т. остається дотепер (20 мая) без служби і платні. Це однак не перешкоджає шкільній повітовій Раді в Камінці Струмівській заявляти Управі Т-ва В. П. У. письмом з дати 4. квітня 1922 р. до ч. 822, що „wnoszenie tego ro

dzu pism (до шк. пов. Ради в Камінці Струмівській), jak sprawa obrony nauczycielstwa ruskiej narodowości, jest zupełnie bezpodstawnem, albowiem Władze szkolne są powołane do sprawiedliwego traktowania każdego nauczyciela bez względu na narodowość.“

Управитель школи в Жидачівщині Іван Білинський виповнив рубрику приналежності конскрипційного аркуша словами: „Східна Галичина“. По кількох тижнях одержав візвання явитися в старостві в Жидачеві, де на жадання комісаря зізнав до протоколу, що признає приналежність до Річпосполитої Польської. Також в шкільній пов. Раді підписав Б. заяву, якої домагався від него шкільний інспектор. По якимсь часі одержав Білинський таке письмо від шкільної повітової Ради в Жидачеві:

„Rada Szkolna powiatowa w Żydaczowie. L. 7 pr. Żydaczów, dnia 12. kwietnia 1922. r. Do Pana Jana Bilińskiego, kierownika szkoły w Pczanach P nieważ Pan nie przyznał się do obywatelstwa Państwa Polskiego, przeto Rada szkolna powiatowa na podstawie reskryptu Kuratorjum z dnia 23. grudnia 1921. r. L : 438061. zwalnia Pana od dalszego pełnienia obowiązków służbowych przy tamt. szkole. Równocześnie zarządza się zamknięcie Panu poborów służbowych. Przewodniczący Rady szkolnej powiatowej: Taras.“

За часів української влади помер в Коломиї учитель Книш, що то за австрійських часів мимо 18-літ ревної служби і всіх можливих іспитів до народних і виділових шкіл не міг дістати сталої посади лише для того, що як щирій Українець займався також громадянською роботою. Польські шкільні власті не реабілітували небіжика і відмовили вдові Северині Книшеві і дітям всякої підмоги і заосмотрення також ніби з тої причини, що померший товариш не мав сталої посади. Тимчасом усім вдовам по померших учителях-Поляках, що то мали заледви кілька літ служби і не мали сталої посади, виплачують шкільні власті підмоги і повне заосмотрення.

Учитель Іван Кузьмак по 20-літній ревної службі не міг одержати посади в повітах Східної Галичини ніби з браку місця але дбайлива Кураторія, не могучи найти на нім найменшої вини, зволила ласкаво поручити шкільній пов. Раді в Тарнобжегу (Мазури) надати йому в тамошнім повіті посаду контрактного учителя XI-класи платні, коли свіжо початкуючий учитель побирає платню X кл.

Управитель школи в Станиславівщині Іван Роздільський займав за австрійських часів управительство 4-класової школи з курсом рілничим в Маріямполі. До ведення такої школи був він як найліпше укваліфікований, бо покінчив слідуочі курси: 3-літний курс рілничий в Коберніцях; курс молочарський в Мешові; курс огородництва в Тарнові; курс слейду в Кракові; курс тютюну в Заліщиках; курс інструкційний для методики науки для господарства сільського — на університеті в Гіссен; курс пчільництва у Львові і курс наук природничих у Львові. Понадто зложив іспит з господарських наук у Львові, на основі котрого має платню виділового учителя.

*) Наведене в клямрах спростовання відносилося до цих осіб, що виповнили рубрику приналежності конскрипційного аркуша словами: Східна Галичина.

Роздільського перенесено до малої місцевості, де він позбавлений можності використати своє знання а на його місце до Маріямполя надано учителя Поляка з I-класової школи з Волчкова, котрий не має потрібної кваліфікації. Для того не ведеться в Маріямполі зовсім рілньничого курсу. Маріямполь майже чисто українська місцевість.

(Продовження буде.)

П—ова. (Львів).

Дещо про нову програму науки.

Польське міністерство просвіти, видало в 1920 р. нову програму науки для загальних семикласових шкіл в Польщі.

Заходить питання, як нам Українцям примінитися до цієї програми. Ясно, що вони не для нас видані і ці, що їх укладали, про нас тоді навіть не думали. Наколи хочемо уводити їх і по наших школах, мусимо застановитись над цим, над чим автори програми не застанаівлялися. Що нового уведе вона в нашу школу? Чи можна її без застережень і змін примінити у нас? Чи відповідає вона вимогам нашої суспільності? Чи є вона примінена до умового розвою і віку дитини? Як буде виглядати горожанин вихований у такій школі?

Ця програма науки видана для польських шкіл, чого найкращим доказом, що в ній нема зовсім згадки про науку української чи там руської мови, а програма науки чужих мов навіть не згадує про іstownання української мови. В програмі науки географії не згадується зовсім про Українців (Русинів) і їх землі. В програмі науки історії є вложений лиш оден цикл відомостей з історії „Русі“ в класі IV. і то в такій формі і в такій спосіб, що „Русь червона, бяла і чарна“ це властиво частини Польщі. Не згадується ні про одного нашого князя, а перший пануючий на „Русі“, про якого дівтора почує, це буде Казимир Великий. Україна і український нарід не існує. Навіть програма науки природи є виключно для шкіл польських, бо і тут зазначається на кожному кроці рістню і звиринність Польщі.

В нашій школі годі вчити після такої програми, вона не для нас, ми мусимо самі опрацювати програму для наших шкіл.

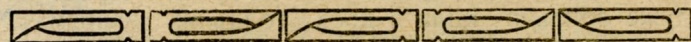
Програму науки рисунків і геометрії можна з деякими змінами примінити і в наших школах. Годі сказати, що ця нова научна програма внесла щось нового і кращого в царину навчання. Вона мало ріжниться від давньої. Ріжниця є лиш у розділі матеріалу на поодинокі класи.

Наука географії зачинається вже від другої класи в досить легкій і приступній формі. Наука природи тісно звязана з географією. Наука історії ведена циклями при помочі образів і ілюстрацій. Найбільша зміна є в науці рахунків і геометрії. Вже в п'ятій класі ведеться наука рахунків на основі альгебри. Розв'язування задач зі щоденного життя полягають на основі рівнянь альгебр. Впроваджено ведення книговодства шкільної крамниці.

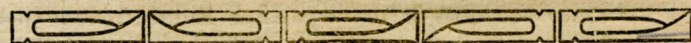
Приміняючи яку-небудь програму чи укладаючи нову треба мати на увазі потреби суспільно-

сти, її плюси і мінуси. В нашій суспільності брак інтелігенції, брак ремісників, школа наша мусить мати таку програму, щоби кожної хвили по скінченню загальної школи могла дівтора переходити чи до середніх шкіл, чи до ремесла, без зайвої страти часу. Цей програми, яку нам тепер накинено, рішучо не можна впроваджувати до наших шкіл, а коли хто-небудь буде її змінити, мусить глибоко застановитися над вимогами української суспільності.

Зріст віку дитини і фізичний розвій не іде в парі з духовим розвою. Програма мусить бути примінена до дитини, її духового розвою, а не до віку. Кожньому учителеви звісно, що від 8—12 року життя дитина розвивається умово найслабше, вона тоді є здібна лиш до впорядковування вже набутих вражін і відомостей, до поширювання їх, а не до приймавання нових. Нові вражіння творять у неї неясний образ, мішаються зі старими і спричиняють хаос. Нові научні програми зовсім з цим фактом не числяться і найбільш нових понять припадає якраз на цей вік духового отяжіння і порядкування понять набутих у молодших літах. *)

Кожний український учитель (-ка) повинен належати до своєї організації і сповняти все точно членські обов'язки!

ОБІЖНИК ГОЛОВНОЇ УПРАВИ.

Дня 7. і 8. (п'ятниця і субота) липня ц. р. відбуються Загальні Збори Організаційного і Кредитового Тов-а „В. П. У.“ Дневний порядок і блищі пояснення що до Загальних Зборів подається в слідуєчому числі „Учительського Слова“ яке появиться в половині червня. Кожний Окружний Відділ має вислати на Загальні Збори відпоручників вибраних на сходинах або Загальних Зборах в той спосіб, що на 10 дійсних членів Відділу має припасти оден відпоручника 6 членів понад десятку вибирає одного відпоручника. Кожний відпоручник мусить мати посвідку від Голови і секретаря Відділу. Делегати одержуть нічл г.

Управа Тов-а В. П. У.

—о—

КОМУНІКАТ

Українського Педагогічного Тов-а до усіх Кругків Українського Педагогічного Тов-а в краю.

З огляду на те, що в недалекому часі відбудеться Загальний Зїзд Тов-а, Головна Управа Укра-

*) Шановних читачів, особливо передвоєнних а тепер благоденствующих дописувачів Уч. Сл. просимо прислати на цю тему свої замітки, які подаватимемо під заголовком: „Нова научна програма а українська школа.“ Редакція.

їнського Педагогічного Тов-а взиває всі Круги, котрі ще не відновили свої діяльності, щоби скликали Загальні Збори і приступили до відновлення своєї діяльності начеркненої статутом Товариства. Про Загальні Збори, склад заряду Круга, плян діяльності належить повідомляти безповолочно Головну Управу Українського Педагогічного Тов-а.

Речинець Загального Зїзду подасть Головна Управа до відома в часописах.

У Львові, дня 26 го квітня 1922 р.

За Головну Управу Українського Педагогічного Товариства: *А. Гладисовський* голова, *Т. Подлуський* секретар.

КОМУНІКАТ

з засідання Головної Управи українського Педагогічного Товариства.

В дни 21. квітня с. р. відбулося засідання Головної Управи У. П. Т., в котрім взяли участь майже всі члени місцеві і замісцеві.

Референти зложили звіти, в котрих представили працю Президії Головної Управи. Праця ця дуже обильна ішла в двох головних напрямках: поширення ідеї Рідної Школи серед нашої суспільности, удержування і поширення наших приватних шкіл.

Завдяки збільшенню жертвенности зі сторони громадянства могло Тов-о підвищити платні учительству, признати святочний додаток, уділити потрібним школам субвенції, та в цілости сплатити векселеві довги, від котрих Тов-о платило великі відсотки.

Розважувано справу засновання народних шкіл, якому ставляється тепер зі сторони всяких чинників великі перепони. Рівнож піднесено потребу заложення хоч одної української промислової школи.

В наших гімназіях брак кабінетів та наукових середників, через що терпить наука. Тов-о власними фондами не в силі закупити наукових середників, бо на це потреба мільонів, тому ухвалено в червні перевести тиждень збірки в цілім краю на цю ціль, приймаючи дари в натурі і грошах. Головна Управа має ту певність, що громадянство не відкаже своєї помочи та допоможе Тов-у в його культурнім змаганню.

Порушено справу зміни типів наших гімназій і віддано її комісії; справу регуляміну і платень у наших школах, справу візитації шкіл так народних як і гімназій, впровадження в народних школах нових плянів навчання.

Пекучою справою це видавництво шкільних підручників. Недостає їх під теперішню пору 3¹/₂, на що потреба около 30,000.000 мп.

Тому що Тов-о не має потрібного капіталу, розважано гадку основання спілки приватних капіталістів на паях (один пай 200.000 мп.), колиб не повелось ужити чужого приватного капіталу.

Рішено скликати Загальний Зїзд Тов-а та візвати Круги до відновлення діяльності.

У Львові, дня 20-го квітня 1922 р.

Головна Управа Українського Педагогічного Тов-а: *А. Гладисовський* голова, *Т. Подлуський* секретар.

З діяльності Окр. Відділів.

Сходини Окр. Відділу ВПУ. в Станиславіві відбулися дня 2. квітня 1922 р. Після полагодження біжучих адміністративних справ відбувся виклад проф. Івана Чепиги на тему: „Міжнародна мова Есперанто і значіння її для українського вчительства“.

Референт представив в коротких словах історію Есперанта, організацію і теперішній стан його в світі. Після сього референт вказав на особистий, становий і національний інтерес учительства в есперантській русі і звернув увагу на значіння сеї мови для українського вчительства. Учителі при помочи Есперанта можуть порозуміватися з учителями есперантистами всего світу в справах педагогічних, можуть користати із інтернаціональних есперантських педагогічних журналів і газет, можуть брати участь в міжнародних педагогічних конгресах і зїздах, а далі можуть інформувати у приватній кореспонденції чужинців Есперантистів про стан української школи, про ту тернисту дорогу, якою тепер приходиться нашій школі йти.

Виклад закінчив референт закликом до вчительства зацікавитися ідеєю Есперанта, не як ціллю, але як засобом у боротьбі за кращу майбутність нашого народу, і його школи.

По викладі відчитав референт в есперантській мові виймки з поеми „Катерина“, подаючи наглядно доказ, що Есперанто надається до віддання найніжніших нюансів людської думки. Одночасно зілюстрував виклад великим числом есперантської літератури, переважно наукових журналів і часописей.

Присутні Товариші зацікавилися Есперантом, а головне Міжнародним есперантським педагогічним Товариством, яке на спілку з Міжнародним Науковим Товариством в Липську приступає в найближчому часі до видавання Наукового Журнала (*Scientia Revuo*) і висказали бажання, щоби референт помістив свій виклад у формі статті в „Учительському Слові“, в якій подав би ближчі інформації про згадане Товариство і про журнал.

Коломия. Від жовтня 1921 р. по кінець квітня 1922 р. Окружний відділ відбув п'ять сходин, на яких передискутовано програму навчання історії Рідного Краю в третій класі, обговорено працю учительства в культурно-освітніх інституціях в цілому повіті, а з окрема при основанню курсів для неграмотних. Порішено збирати дані до описової географії, ухвалено оснувати підготовчий курс для дітей до гімназій і виділових шкіл, відсвяткувати по всіх школах свято Тараса Шевченка, та зайнятися збіркою по селах для інтернованих та голодуючих дітей. Основано куєс ручних робіт для пань, і зібрано на бідну вдову по учителю 1306 марок, а на хорого українського старшину 9500 марок.

Скол. Чергові сходини Окружного Відділу ВПУ. відбулися 1. квітня ц. р. На сходинах обговорено слідуючі актуальні справи: Допомоговий фонд, справу спису українського учительства і шкільної статистики, учительський кооператив і речинець скликання Загальних Зборів. Приміняючись до рішення Надзірної Ради з дня 24. XII. 1921 р. і ухвали конференції Голов Окружних Відділів з дня 25. III. ц. р., присутні на сходинах члени ухвалили, що кождий учитель (ка) має влатити $\frac{1}{2}\%$ від своєї платні на допомоговий фонд після цієї норми: за минулий рік належить влатити довільний процент, а за 1922 р. відповідно до ранги платні: 7 і 8 класа зложить по 400 марок, 9 і 10 по 250 марок. Ухвалено злучити учительську кооперативу з повітовою, на яку присутні члени зложили по 1000 марок. Порішено також відсвяткувати по всіх школах 61-річницю смерті Тараса Шевченка.

Сокаль. Загальні Збори Окружного Відділу в Сокалі відбулися дня 20. квітня 1922 р. в присутности 44 членів. Рішено оживити відділ через частіший сходини. Діяльність Відділу в 1921 р. обмежувалась виключно до гуртовання членів та збирання членських вкладок і уділів на „Учительський Дім“. На Зборах порішено візвати всіх товаришів в повіті згуртуватися в окружний відділ ВПУ. та солідно сповнювати свої членські обовязки. Вибрано новий Риділ в слідуючій складі: Степан Литвин голова, Григорій Онишко містоголова, Іван Гриньків касієр, Василь Петрушак секретар, Дара Бережницька член Відділу. На Збори прибув делегат Головної Управи т. Іван Ліщинський.

Броди. Чергові сходини Окружного Відділу ВПУ. відбулися 2. квітня ц. р. На сходинах порішено слідуючі справи: основання бібліотеки, достарчування книжок до лектури для шкільної молодіжи через Окружний Відділ

і переведення оподаткування на допомогівий фонд для вдів і сиріт по учителях. Ухвалено стягати додаток 50 марок до членської місячної вкладки на адміністраційний фонд. Порішено устроїти чайний вечір дня 30. квітня ц. р. Переведено дискусію над рефератом „Про діточі кооперативи“. Після звіту скарбника мав Відділ від 3. лютого до 2 квітня ц. р. в приходах 41.809 мкп., а в розходах 43.829 мкп. Порішено перевести товариський бойкот супроти товаришів, які до учительської організації не належать.

Грибів. Місячні сходини Округного Відділу ВПУ. відбулися дня 23. квітня ц. р. На 19 учителів Українців явилися на сходинах 12 товаришів-ок. На сходинах відчитано реферат п. з. „Всеукраїнське виховання“. Зібрано статистичні дані що до фреквенції і проценту української молодіжи по школах, зібрано від членів $\frac{1}{2}\%$ податок від платні за місяць март і квітень, членські вкладки і передплату на „Учительське Слово“.

Городенка. В дни 1. мая 1922 р. відбулися сходини і ювілейне свято в честь ідейного учителя т. Омеляна Білинкевича, управителя школи в Стільчу, який 40 літ тихо, ревно та завзято ламав скалу як правдивий камінар та мостив дорогу своєму поневоленому українському народови до світла, волі і самостійности. Справді деякі товариші працюють досить видатно на народній ниві, але вони звичайно по якимсь часі знеохочуються говорячи: „народ невдячний“ — „він не варт цього“ і т. д. Т. Білинкевич зовсім інша індивідуальність. Нині вже 60-літній старець, а мимо того оре ще народний переліг з молодечею завзятостю.

Члени городенського Відділу постановили віддати т. Білинкевичови поклін і належну пошану.

Мимо робучого дня і весняної пори, в котрій тяжко за фіру, прибуло на свято майже усе українське учительство. Прибув також делегат Головної Управи ВПУ. т. Іван Ліщинський. На це учительське свято загостив і духовий батько повіту Др. Т. Окуневський, як рівнож голова Філії Просвіти і Бесіди нотар Раставецький, декан о. Стрільчик і много інших.

По відбутті місячних сходин відкрив Голова Відділу т. Паливода ювілейне торжество промовою, в якій висловив заслуги Ювілята на різних областях народного життя і побажав йому від усіх товаришів-шок діждатися хвилі, коли український народ буде господарем на своїй землі.

Т. Іван Ліщинський привітав Ювілята від Головної Управи Т-ва, а назвавши це торжество святом громадянської праці українського народного учителя, візав українське учительство до невисипущої народньої роботи, придержуючися на кождому кроці клича: „З народом і для народа“ і оминати найменші нагоди, що викликувалиб яке-небудь непорозуміння між Народом а школою і її учительством.

Тов. Дорожинський схаактеризував особу Ювілята як ревного працівника на народній ниві. Др. Окуневський відчитав привіт від редакції „Українського Голосу“ в Перемішлі і виголосив гарну бесіду на честь Ювілята.

Від місцевих Товариств привітав т. Білинкевича нотар Раставецький.

По кождій промові співав учительський хор. Свято продовжалось від год. 4-тої до пізнього вечера.

Відділ Округного Відділу ВПУ. в Городенці отсею дорогою дякує всім тим, що в який не будь спосіб причинилися до звеличення ювілейного свята свого ідейного провідника.

Броди. — Сходини Округного Відділу ВПУ. відбулися дня 30. квітня ц. р. По дискусії над організаційними справами ухвалено відновити бібліотеку Відділу, а 28. мая уладити вечерниці з танцями, з яких дохід призначиться на допомогівий фонд. Від 2. до 30. квітня зібрав Відділ від членів на членські вкладки і передплату „Учительського Слова“ 48.379 марок. Цю квоту передано касі Товариства ВПУ. у Мьові.

Перемішль. Від 1. листопада 1921 р. до мая 1922. року Округний Відділ ВПУ. відбув сім сходин, на яких ухвалено: складати $\frac{1}{2}\%$ від платні на допомогівий фонд, вести освітню працю у всіх культурно-освітніх установах повіта, вести організаційну працю між сільським жіноцтвом, взяти участь у заснованню „Культурної Ради в Перемішлі і порішено асекурувати товаришів в Карпаті через „Взаємну Поміч“. На сходинах відчитала п. Ціпановська три реферати на тему: „Дещо з експериментальної психології про Дантога“.

НОВИНКИ.

Звертається увагу наших читачів .ок на підвижку передплати і ціни поодинокого числа, яку подано на титуловій сторінці.

БЮРА Тов-а В. П. У. знаходяться єще при вул. Осолінських ч. 8.

Справа службових додатків для учительства. Варшавське правительство предложило соймови до ухвали слідуочій проєкт збільшення додатку за вислугу літ:

Арт. 1. Додаток за вислугу літ признається урядникам і низшим державним службовиким через час виїмкових економічних умовин. На основі закона з 13 липня 1921 р. цей додаток збільшатиметься у відношенню, в якім є половина кожного часного множника дорожнього додатку для місцевостей I. класу до множника 150.

Арт. 2. Через цей протяг часу на основі наведеного закона признаний учительству додаток збільшитиметься в цей спосіб, що цьому збільшенню підлягатиме що три роки половина додатку за тіліття.

Додаток за пислугу літ виносить 2 і пів процент засадничої платні. Після цієї норми є він псоловиною множника 850 поділеного через 150 або 5.7. Це число помножене через 2 і пів процент дає 14.25 процент засадничої платні за вислугу літ.

За рік праці в X категорії винесе цей додаток 113 мп. 20 фен., в IX. — 143 мп. 57 фен., в VIII — 183 мп. 95 ф а в VII. — 226 мп. 40 фен. Інтересований хай помножить річний додаток своєї категорії платні через вислужені літа своєї служби з дочисленням 20 літ австрійської служби, якщо їх має, — а одержить вислід поліпшення своєї платні, яку побиратиме доперва від 1. січня 1923 року. Цей збільшений додаток погловуватиме оден міліярд мп. місячно.

Дотеперішрий додаток за голе виносить від 37 до 75 мп. місячно, за надобязязкову годину науки 12 мп. 50 фен, а за управительство від 40 до 200 мп.

Правительство з розмислом проволікає управильнення цієї справи, бо не хоче обтяжити державного бюджету. Його наміром є звалити цей тягар на громади. Відсмо нам, що громади ще й до тепер не сплатили учительству додатків за поле і опал за 1919 і 1920 р. Ізза цього повстали між громадами а учительством роздори, яких наслідком є редуція учительських сил і клас у бігатьох громадах. Мж школою а громадєю повинна бути згода і згідність ділання, бо тільки цим способом мж на створити непобориму і непохитну культурну силу, яка може поспіяти змаганню шкільних властей у зреформованню народнього шкільництва і народньої освіти.

Лікарська поміч для державних службовиків. Міністерство прилюдного здоров'я в Варшаві організує на терені цілої Польщі лікарську поміч для державних службовиків. Ця поміч обійматиме амбулаторійне і шпитальне лічення а також безтлатне видавання ліків. На повищу ціль Міністерство призначило 300.000.000 мп. З цієї помочи користатиме 250.000 державних службовиків.

Залеглі побори учителів репатріантів. Шкільна Кураторія відказує учителям репатріантам платі за час, який вони перевели за границями Польщі, чи то у негоді, чи в характері закладників, а своєю відмовою мотивує тим, що Міністерство Скарбу не хоче дати кредиту на виплату залеглих поборів. Довідемося, що справу залеглих платень має вирішити Рада Міністрів, тому вказаним є прохання в тій справі спрямувати на адресу вище згаданої влади за посередництвом Шкільної Повітової Ради і Шкільної Кураторії.

Доля бесарабських учителів Українців подібна як капля води до долі наших учителів. І їх переносять Румуни з рідного краю і народу в глибину Румунії, а на їх місце населяють патлатих „Румунешті“, які ні слова не розуміють по українськи. В тій справі вислали українські учителі Бесарабії делегацію до міністра освіти в Букарешті з відповідним протестом.

Міжнародна учительська організація. Міжнародне світове Товариство Учителства (J. A. J.) заложене на III. експерантським світовим конгресі в Дрезні. Ціль його зєднати учительство всіх категорій, допомогти до зближення учителів і учнів різних земель і народів: помагати міжнародним зносинам, розсєви і поширенню вдовхничих питань. J. A. J. буде видавати само або поможе: важні педагогічні твори, буде організувати переписку учителів і школярів, подорожувати по різних землях і т. д. Товариство видає свій часопис „Internacia Pedagogia Reono“ (I. P. R.) на експеранто. Члени дістають її даром.

Еміль Куе, бувший французький антикар, протягом довголітної практики сконстатував, що багато ліків приносить хорим пільгу не через свої лічничі прикмети, тільки через уроєння і віру. Перестудіювавши докладно теорію автосугестії в Нансі, він створив нову теорію, яка голосить: „В боротьбі волі з уроєнням побіджує звичайно це останнє, бо уроєння, то пів свідомо воля, над якою важко запанувати. Одиноким середником проти шкідливої імагінації є власне автосугестія. Після його думки вистарчить сказати собі: „Я здоров“. Він лічить всякі недуги, а його заходи є прямо чудотворні. До нього приходять справді хорі люди, які йдуть туди з вірою в уздоровлення. Куе проходить між хорими і розпитує їх про їхні недомагання. Кождий говорить голосно про свою хворобу, бо окремо він нікого не приймає, а на слова хорого відповідає кождому: „Не журися, друже. Це все нічо. Все буде добре!“

Скільки українського населення в Бразилії. В штат Парану переселилося при кінці минулого віку понад 70.000 Українців. Емігранти розселилися по кольоніям. В цей час головна колонія Прудентополіс числить коло 30.000 мешканців. Ця колонія по своєму населенню творить повітове місто. Вулиці означені українськими і португальськими написами. На вулицях чути майже виключно українську мову. Навіть місцеві Бразилійці говорять по українськи. В колонії є 10 українських церковно-приходських шкіл. Бразилійці посилають до них і своїх дітей. Нічо дивного, що місцеве населення володіє і послугується українською мовою.

Вільний український університет в Празі закінчив друге півріччя своєї діяльності.

Університет в організований на взірць університету Кароля в Празі. Наразі університет має такі факультети: Природничо-математичний, історично-філософічний, правничий і суспільних наук. Виклади проводяться в аудиторіях університету Кароля. Ректором університету є Др. О. Колесса. В зимовім семестрі було на університеті 702 студентів.

З цього Українців 640, карпатських Русинів 15, Чехів 15, Москалів 1, Білорусинів 2, Німців 3, Жидів 26. Зараз ведеться підготовча праця до відкриття вищої агрономічної академії, яка з початку матиме лише 2 факультети. До роботи запрошено 40 наших наукових сил, що перебувають на еміграції.

Поміч доростаючій молоді. При львівській філії українського краювого „Товариства Охорони дітей і опіки над молодю“ заявлялася окрема Секція для несення помочі молоді обох полів, яка покінчила 14-рік життя. Секція уділяє поради і помочи молоді, яка віддається вищим студіям як також тим, що покінчивши нижчі школи, глядають заняття. Вона веде евіденцію молоді, збирає інформації про неї і помагає у вишуканню посади. Зголошення треба слати на адресу філії Українського краювого „Товариства Охорони дітей і опіки над молодю“ для Секції помочі доростаючій молоді, у Львові, вул. Бляхарська, ч. 4: XI-1

На пресовий фонд „Учит. Слова“ зложили: І. Л. (три літа без жадної платні) 5.000 Мп., Максим Козанкевич 500 Мп., Гр. Федаш (скарбовик) 200 Мп.

НА „РІДНУ ШКОЛУ“ зложили Андрей Мельник і Віся з Кульчицьких з приводу свого вінчання 1.000 Мп.

Переписка Редакції: Т. Ст. Б...енко зволить подати своє властиве назвище.

Некролог.

Петро Когут, управитель 2-кл. школи в Тяпчу, долиньського повіту, помер на пятнистий тиф 15. марта ц. р. в 37 році життя а в 16-році учительської служби. Від початку свого учительовання був членом Товариства В. П. У. і щиро трудився для його добра. Покійний за життя перетерпів много, бо шкільні влади перекидували його з посади на посаду. В. Й. П.

Яків Кикоть, учитель з Кривча, борщівського повіту, помер дня 20. січня ц. р. в польській неволі в Тухолі. В. Й. П.!

Справлення ошибок.

У виказі вплачених уділів на Учит. Дім в ч. 2—4. Учит. Сл. подано т. Луку Кушніра в пов. Тернопіль міст Бережани. В друку зайшли слідуєчі ошибки: пов. Долина місто Гумінілович має бути Гуменюк, пов. Сколе місто Гібайлівна має бути Гібайлівна.

Бібліографія.

(Від Редакції. Всіх авторів і видавничі спілки просимо присилати свої твори для обговорення на сторінках нашого часопису).

Урядовий Вістник Шкільного Відділу Підкарпатської Руси Ч. Сл. Р. Ужгород, ч. 1. з 28. лютого 1922 р. на стор. 10 оповіщує вислід конкурсу на шкільні підручники. Всіх рукописів прислано 8. Комісія переглянула письменні рецензії спеціалістів на кожен книгу і осудила: Рекомендуються до друку: 1) Граматику підкарпатського язика др. Івана Панькевича, 2) Читанка для II і III року науки уч. Богдана Заклинського. Дещо змінити доручено в рукописах, 3) Інст. Іван Михайлко: Азбука для неграмотних, 4) А. Домбровський: Читанка для неграмотних, 5) М. Парізка: Фізика для горожанських шкіл, 6) о. директор А. Волошин: Фізика для нар. горож. і низших середних шкіл.

Літературно-науковий Вістник місячник літератури, науки й суспільного життя. Рік 1922. Книжка I за май. Зміст: В. СТЕФАНІК: Вона—земля. П. СТАХ: Жайворон. МАРКО ЧЕРЕМШИНА: Перші стріли. К. ГРИНЕВИЧЕВА: Паласка Гоголь. В. БОБІНСЬКИЙ: Молитва індо-станця. О. БАБІЙ: На селі. Д. ДОНЦОВ: Поетка українського рсоджімента (Леся Українка). Е. ВЕРГАРЕН: Радість. ДР. ТАЛБОН: Прэ ризико (пер. із французького). М. ГОЛУБЕЦЬ: Юрій Нарбут. ЖАН МОРФАС: Ноктюрн (перекл. М. Вороного). В. ДОРОШЕНКО: Борці за красу і волю. ДЕВЮС: Галицька політика совітів. Д. Д.: Ще одна мiрова конференція. Бібліографія. Помяник.

Оповістки.

Всіх ВП. Передплатників Уч. Слова при зміні адреси, просимо подавати стару адресу Адміністрації Уч. Сл.

Подаємо до відома нашій громаді, що маємо на складі марки „Рідної Школи“ по 1, 2, 4, 5, 10, 50 і 100 Мп., та артистичні листівки роботи арт. мал. А. Манастирського по 10 Мп. Кожний український лист наліплювати марками „Рідної Школи“, а з приводу свят і т. п. висилати виключно листівки У. П. Т. Замовлення звертати на адресу: Українське Педагогічне Товариство, секція „Рідна Школа“, Львів, Ринок ч. 10 I. п. — *Головна Управа УПТ.*

— 0 —

Збірка Уділів

на Учительський Дім. (Продовження.) Вплинуло від 1. марта по день 10. мая 1922. в марках польських.

Белз — по 1000: Ірина з Крайчиків Соколова.

Березів — по 1000: Антін Сурівка.

Бережани — по 750: Микола Божиговський; по 375: Ілько Варчак, Вікторія Кукурудзова, Олена Лукашевичева.

Бібрка — по 1000: Данило Гриновець, Евстахій Куґаєвич.

Богородчани — по 1000: Марія Мойса, Михайло Василевич, Емілія Василевичева; — по 500: Микола Андрухович.

Болехів — по 500: Древницький; по 250: Володимир Верхола, Евгения Гошовська, Анна Джусівна, Марія Никифорукова, Зоня Сенетівна.

Борщів — по 1000: Тит Анастазієвський; по 500: Степанія Кадаєвська; по 200: Василь Фалендиш.

Броди — по 2.125: Микола Матвіїв; по 2.625: Андрій Назар; по 1125: Любов Витвицька, Семен Матвіїв, Василь Чередарчук, Їльонгін Чума; по 1000: Лукіян Тимчишин; по 650: Дмитро Луців; по 100: Степанія Фалендешова.

Бучач — по 1000: Павло Антоноук, Марія Вошинська.

Городенка — по 1500: Олександра Василич, по 1000: Максим Гультай, Анастазія Болахівська, Володимир Дорош, Марія Пелехова; по 750: Леся Гусаківська.

Городок ягайл. — по 2000: Зіновія Кутинєцівна, по 500: Іван Деркач.

Долина — по 1000: Марія Футакова, Фільомена Маринівичівна, Марія Петріна, Василь Мельник, Емілія Париле, Анна Парилева; по 500: Ольга Мазуркевичівна.

Дрогобич — по 2000: Евстахій Кравців; по 1 00: Методий Білинський, Михайло Баран, Михайлина Горницька, Анна Сілецька, по 500: Франц Кічоровський, Михайло Антонів.

Жовква — по 500! Софія Ковальчуківна.

Журавно — по 1000: Марія Кассарабова, Іван Чмелик, Марія Чмеликова; по 500: Теодор Теліховський; по 380: Олена Болахівська.

Заліщики — по 1000: Ольга Рудницька; по 500: Василь Борсук.

Зборів — по 1000: Василь Дубівка, Іван Томашівський; по 700: Ігнат Швець; по 500: Павло Хомяк; по 375: Софія Курочка.

Золочів — по 2000: Іван Сухінський; по 15000: Іван Цапів.

Калуш — по 1000: Василь Паздрій, Осип Нарольський; Савина Луцівна; по 750: Іванна Посацька, Мартин Посацький; по 500: Онуфрей Курдик; по 300: Терентій Сімків.

Камінка стр. — по 1000: Текля Лобайова.

Коломия — по 1000: Григорій Стахів; по 500: Ольга Недільська.

Косів — по 1000: Дмитро Батюк, Варвара Віндикова; по 375: Теодозія Вітковицька.

Ліско — по 2000: Микола Тимошек, по 1000: Олександр Медвідь.

Львів — по 5000 Михайло Мельник, по 4000: Михайло Бадлюк, по 2500: Володимир Тарнавецький, Степанія Тарнавецька; по 1000: Семен Стецур, Олена Гарапівна, Анча Галькевичівна, Михайло Заруцький, Ольга Когутова, Михайло Трохимчук; по 750: Іван Сенюта; по 500: Ольга Браташівна, Анна Банахівна, Анастазія Кокодийська; по 200: Іларій Набак.

Любачів — по 1000: Володимир Крупа; по 750: Климентина Крупова.

Миколаїв н. Д. — по 1000: Софія Якубів; по 750: Михайлина Павльова; по 300: Зіновія Єзерська; по 150 о. Антін Паньчак, Анілина Костирківна.

Мостиска — по 1500: Василь Возняк, по 1000: Василь Гриник; по 500: Катря Кмічикевичева, Марія Копко, Іван Заяць.

Надвірна — по 750: Михайло Тимчина.

Новий-Сянч-Мушина — по 1000: Іван Пилипчук; по 500: Анна Ільницька.

Підгайці — по 1000: Марія Вороневич, Евстахій Вороневич, Олександра Пасіка, Степан Бабій, Василь Сак, Степан Чорномаз; по 200: Дмитро Слободзінський.

Рава Руська — по 1.500: Петро Швець; по 1000: Лука Галань, Гриць Дяків, Текля Підгородецька, Ілія Станько; по 525: Володимир Климко; по 225: Василь Криса, Григорій Корчинський.

Рогатин — по 2000: Н. Н.; по 1000: Володимир Борсук, Софія Любківна, Антонія Левкова, Степан Салик; по 500: Семен Матусяк, Омелян Гитвин, Марія Чубатівна, Анна Котівна, Марія Лугович, по 450: Анна Лугович.

Рожнітів — по 2500: Юрко Гумінілович.

Рудки — по 1500: Олександра Зазуляк; по 1000: Іларій Зазуляк.

Перемишль — по 75: Софія Лельо, дар.

Самбір — по 500: Марія Гадова, Марія Лаврівська.

Сокаль — по 1200: Теодор Мусій; по 1000: Гаврило Покотило, Іосиф Штикало, Михайлина Лісецька; по 700: Петро Мулька; по 500: Степан Литвин, Володимир Полішко.

Старий Самбір — по 1000: Михайлина Пласкачівна по 800: Степанія Деревко, по 750: Слава Кузьмаківна; по 650: Василь Смик, по 500: Іван Луцький, Михайло Мацевка, Теофілія Парашаківна, Михайло Грицишин; по 400: Петро Янів.

Сянік — по 1000: Славла Павлюківна, Марія Клапоушак; 745: Ванда Навроцька; по 255: Михайло Навроцький.

Теребовля — по 1500: Іван Гречило; по 1000: Павліна Гарматіва, Лука Гарматій, Катерина Микитчинова, Юрій Микитчин; по 750: Степан Томків, Северина Панасівна, Зенон Гжицький; по 375: Юлія Грубринівна.

Тернопіль — по 500: Петро Іваськів:

Товмач — по 1000: Василь Припхан, по 750 Бальбіна Монастирська, по 400 Микола Чабан.

Турка н. Стр. — по 1500: Володислав Сандович, Євгенія Баранська, по 1000 Маріян Михневич, Петро Дорожовець, Емілія Кочкодаківна.

Чесанів — по 1500 Софія Тоганова, Іван Тоган, по 750 Олена Мазурак, Теодор Мазурак, Емілія Скориківна, Теонія Туркова, Адольф Турко.

Яблонів — по 1000 Михайло Генік, по 500 Михайлина Галаревичівна.

Яворів — по 1000 Параня Вальчикова, Андрій Маренін, Михайло Вальчик, Ірина Горницька, Микола Плакса; по 750 Іван Макогін; по 500 Денис Кульчицький, Василь Пеленьо, Домініка Подолухівна, Катря Чопиківна, Віктора Турянська.

Ярослав — по 2000 Ядвига Чорнівна, по 1000 Фердинанд Рожек, Ева Крицька; Марія Кичурівна, Василь Вербинець, Вася Школьніцька; по 500 Текля Дубова.

Західні повіти — по 1000 Юлія Опарівська; по 500 Людвика Штурівна, Дмитро Ковальчук.

Чехо-Словаччина — по 2625 Лавро Гайдукевич, по 2000 Олександра Процюкова, Фердинанд Балицький, по 1625: Володимир Білоус, по 1000 Степан Черниш, по 500 от. Миколай Левицький.

Від невідомого власника зреалізованої облігації 375 Мп.

В часі від 1. марта по 10. мая 1922 р. вплинуло готівкою 209.580 мп.

Крім того зложили на Учительський Дім вартісними паперами (які дотепер не зістали зреалізовані) слідуєчі товариші-ки.

Тимотей Теодорович Бруховичі, Гриць Зайшлий і Юлія Зайшла Микитинці, Михайлина Павльова Березина, Гаврило Мерена Грибів, Микола Перейма Либухора.

По зреалізованню повисших облігацій подається до відома Товаришам-кам позискану квоту для евентуального доповнення уділу.

Досить много Товаришів (шок) зложило вже на Уч. Дім по кілька, кільканайцять а навіть кількадесят у ілів; много однак на превеликий жаль Управи Т-ва не зложило до нині ні одного у уділу. В найблищому часі подається в нашому органі точний виказ усіх уділвців враз зі скількістю зложених уділв і вкладок на щадницю. Рівнож подається в нашому органі виказ членів українського учительства, що то ні одного уділу не зложили,

З присланих облігацій продано міліонівки і 5% довготеемінові облігації а позискану квоту виказано в збірці уділв їх власників. Облігації короткотермінової позички згрошевється в короткому часі.

ОГОЛОШЕННЯ.

„ЛУК“ Торговельно-промислова Спілка з обмеженою порукою
Львів, вул. Костюшка ч. 1А.

Приймає замовлення і оферти з усіх галузей рільництва і промислу.

Купує і продає ЗБІЖЕ краєве і заграничне. Має на складі будівельний матеріал, рільничі машини і знаряди. **Переводить КУПНО і ПРОДАЖ** лісів, ґрунтів, домів, теренів нафтових і каменоломів.

Дво-класова школа на Підгір'ю. Супружество учительське заміняється за рівнорядну посаду на Поділю.

УВАГА! — КУПУЙТЕ! — ЧИТАЙТЕ!

Вже появилися на прегарному папері

„ПАНСЬКІ ЖАРТИ“,

як перший випуск нового видання творів

Івана Франка.

Ціна одного примірника 600 м. Передплата на 17 випусків — 6.000 м. нараз або місячними ратами по 500 м. —

Замовлення і гроші належить слати на адресу:

УКРАЇНСЬКЕ ПЕДАГОГІЧНЕ ТОВАРИСТВО

Львів, Ринок ч. 10. I. п.

На поручену посилку належить долучити 50 мп., а на пачки до 5 кг. ваги 170 мп. — Замовлення полагоджує канцелярія видавництва У. П. Т. у Львові, вул. Костюшка ч. 5. I. пов. для сторін відчинена від 11—1 год. в полудне.

Важне для читалень і Освітніх Товариств!

Приймається передплату на бібліографічний журнал

„КНИЖКА“

якаподає докладно вістки про всі видання на українській мові не лише Галичини але і заграниці. Подає в кожному числі статті на освітні теми і обговорює всі питання, які відносяться до українського книжкового руху.

Передплата виносить річно: в Галичині і Польщі 1000 Мп. за границею в Європі: 3000 Ка. — 50 Кч. — 150 Мн. — 20 фр. — В Америці і Канаді 1 дол.

Передплату слати на адресу: **Видавництво „БИСТРИЦА“** Станиславів, Галичина.

2—10

Одиноке українське Товариство взаїмних обезпечень на життя і ренти

„КАРПАТІЯ“

Почесний Президент:

Його Ексцел. митроп. граф Андрей Шептицький.

Товариство оперте на взаїмности, а через то усі зиски припадають членам. Ручить вже по трех літах неоспоримість і незапалість обезпечення. — Признає по трех літах право викупу, а також вже по трех літах уділяє позички на низкі відсотки. — В усіх справах звертатися на адресу:

Львів, вулиця Руська ч. 18, I. поверх.

АМЕРИКАНСЬКІ УЛІІ

системи Ляндстрота, найновішого моделю доставляємо в міру запасів з наших складів

по ціні Мп. 1.500 за штуку.

Краєвий Союз господарських Спілок, Львів, ул. Зіморовича ч. 20.

НАРОДНА ТОРГОВЛЯ

Львові, Ринок 36 і в своїх 19 складах по краю

поручає всякі кольоніяльні товари, як КАВУ, ЧАЙ, ЦУКОР, РОДЗИНКИ, МИЛО і т. п.

Для Всч. Духовенства церковне СВІТЛО і природні богослуж. ВІНА угорські і австр. Пригадується

що товариство платить від щадничих вкладок 10%

КНИГАРНЯ

НАУКОВОГО ТОВ-Я ім. ШЕВЧЕНКА

у Львові (Ринок ч. 10) має на складі:

М. Грушевський: Ілюстрована Історія України; Історія України (для середних шкіл); Про старі часи по Україні (для першого початку); Всесвітня Історія (в двох томах); Початки Громадянства.

Прибери шкільні

Друки шкільні

Книжки шкільні

найдешевше у

Видавничій Спільці укр. учительства

в КОЛОМІЇ (Народний Дім)

УРЯДОВО УПОВАЖНЕНЕ до ПАРЦЕЛЯЦІЇ

одинокі українське парцеляційне товариство

„ЗЕМЛЯ“

стов. зареєстроване з обмеженою порукою у Львові, Ринок ч. 43. — Ч. телеф. 533.

Переводить парцеляцію маєтків, інтабулює парцелянтів на власників куплених ґрунтів, переводить поміри ґрунтів і робить контракти купна, дає і виведує кредити до парцеляції, зав'язує місцеві спілки парцеляційні, приймає вкладки щадничі, дає на жадання всякі інформації.

Герб України

„ТРИЗУБ“, різьба, мистецька річ, український орнамент, розмір 28×2 см. ціна 3.000 мп. Портрети Шевченка, Франка, Шашкевича, великий формат в українських різьблених рамах по 4.000 мп.; менші портрети Шевченка і Франка в таких же рамах по 1.400 мп. „Гість із Запорожжя“, колірована картина в укр. рамах 1.400 мп. — Образи (Куриласа) Христос і Мати Божа, па а менша 7000 мп. більша 8.500 мп. Ріжні образи елігійні, формату 52×42 см. в українських гамах по 4000 мп. Формати 42×32 см. по 3500 мп. Рами і рамці до портретів, дипломів, грамот і фотографій, мистецька різьба українського орнаменту, після всякого розміру в цінах звичайних! **ВАЖНЕ!** річі, які не подобаються приймаю назад а гроші звертаю! за мовлення і готівку (здатки) слати на адресу:

ІВАН ПАВЛИК, Львів, Ринок 10. II („Просвіта“)

Земельний Банк Гіпотечний

Спілка акційна у ЛЬВОВІ, вул. Підвалля 7. Ч. телеф. 382, Ч. П. К. О. 119.000.

Приймає вкладки й опроцентує їх від найближшого дня по зложенню вкладки,

Уділює векселі позички (есконт векслів),

Купує всяко о рода валюти, чеки і вартні папери,

Приймає до інкаса заграничні чеки, переказує гроші за границю, та посередничить найкорисніше в посилці грошей з Америки,

Посередничить у купні і продажі ефектів, товарів, знарядів, машин і недвижимостий.

Взагалі: ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ переводить усякі фінансові інтереси і банкові поручення під найскорішими умовами.

Земельний Банк є також Девізним Банком.

Найкраща лектура для української молоді

А Чайковський: На уходах

„ За сестрою

„ Віддячився

П. Кулш: Чорна рада

В. Будзиновський: Осаул Підкова

„ Під одну булаву

Ю. Опільський: Іду на вас

дістати вже можна найдешевше і найскорше у

Видавн. Спільці укр. учительства в Коломні

Позір п. Пасічники!

ШТУЧНУ ВОЩИНУ

досконало витиснену доставляє ПАСІЧНИЦЬКА СПІЛКА у Львові, вул. Зіморевича ч. 20.

Всі інформації на жадання.

ДО
АМЕРИКИ
И КАНАДИ

найскорші і найбільші
кораблі на світі.

ЛІНІЯ КУНАРД
(CUNARD LINE).

Продає корабельні карти по оригінальних цінах.

Уважайте на число дому 37. вул. Сикстусьна. Інформації уділяється скоро і даром.

ЮХТИ = БОКСИ
СКІРА на підошви
ШЕВРО ЛЯКЕРИ
ТЕЛЯЧІ СКІРИ

**найкращої якості по приступних цінах
продає**

КООПЕРАТИВ

для промислу і торгівлі
ОКІРСОЮ

СЛОВ. ЗАР. 3 ОБМ ПОР.

у ЛЬВОВІ, Вірменська 8

(бічна вулиці Краківської).

Кооперативам і купцям дається опуст.

Маєш одяг?

Hi!

То Спілка „Полотно“
при вул. Зіморовича 20
має на складі й продає
мужеські, першої яко-
сти, солідно викінчені
по цінах: 20.125, 22.425,
32.200 і 34.500; хлопячі
по 15.525; діточі 4 945,
8 395, 8.510 і 10 925 і
рагляни по 25.015 Мп

Незрівнані в смаку

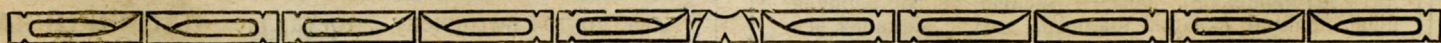
і якості тутки

і циґаретові паперці

ОРСАНА

українського виробу

Є ВЖЕ В ПРОДАЖІ

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО

Орган Товариства Взаїмна Поміч українського народного учительства.

ПЕРЕДПЛАТА ВІНОСИТЬ: річно 1000 Марок, ЦІНА ПРИМІРНИКА 100 Марок.
піврічно 500 Марок, чвертьрічно 250 Марок. у Львові і на провінції

Оголошення: За цілу сторінку 25000 М. за $\frac{1}{2}$ ст. 13000 М., за $\frac{1}{4}$ ст. 7000 М., за $\frac{1}{8}$ ст. 4000 М., $\frac{1}{16}$ ст. 2500 М.
Оповістки 300 М. від петітової стрічки. — Оголошення 300 марок від петітової стрічки.

Адреса Редакції та Адміністрації: „УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО“, Львів, вул. Люблинської Унії 11.1. пов. (Учительський Дім).

Загальні Збори

Т-ва „Взаїмна Поміч укр. учительства“

відбудуться у Львові дня 8. і 9. липня (субота і неділя) 1922 р. в салі „Народнього Дому“ о год. 9 $\frac{1}{2}$ рано ві слідуючим дневним порядком:

- 1) Отворення Загальних Зборів.
- 2) Ухвалення правильника Заг. Зборів, вибір комісій.
- 3) Організаційний звіт з діяльності Т-ва.
- 4) Касовий звіт і білянс за адміністраційний рік 1921|22.
- 5) Звіт контрольної комісії.
- 6) Вибір 4 членів Надзірної Ради Т-ва.
- 7) Справа Учительського Дому.
- 8) Шкільні кооперативи.
- 9) Українська школа під теперішню пору.
- 10) Справа зміни статута.
- 11) Внески членів.

Участь в Загальних Зборах беруть всі члени Т-ва (кандидати учительського звання), як також делегати українського учительства Холмщини, Волині і Поліся.

По Загальних Зборах Матернього Т-ва відбудуться

Заг. Збори Т-ва „Взаїмна Поміч Учительська“ стов. зар. з обм. порукою у Львові

зі слідуючим дневним порядком:

- 1) Отворення Загальних Зборів.
- 2) Звіт касовий і контрольної комісії.
- 3) Вибір 3 членів і 3 заступників Надзірної Ради.

- 4) Вибір Ревізійної Комісії.
- 5) Розділ зисків.
- 6) Зміна статута.
- 7) Внески членів.

Дня 8. липня (субота) о год. 10 вечером в салі Народнього Дому

ВЕЛИКА ТОВАРИСЬКА ЗАБАВА.

Стрій спацевий. Буфет у власному Заряді. Вступ за запрошеннями, які можна набути лише в забавовому комітеті перед отворенням і в часі перерви Заг. Зборів.

Дня 7. липня (п'ятниця) год. 10 рано відбудуться в льокалі Т-ва засідання провірних комісій і Надзірної Ради Кредитового Т-ва.

Перед Загальними Зборами.

Дня 8 і 9 липня ц. р. відбудуться Загальні Збори нашої організації. На Зборах являться всі члени з поблизьких а заступлені будуть в як найбільшому числі всі Окружні Відділи з подальших повітів. З усіх сторін нашої тіснійшої вітчизни і з поза її границь прибудуть в цих днях наші Товаришішки до Львова, щоби у дружньому гурті призадуматися над пройденим шляхом і вказати Управі Товариства і Окр. Відділам плян дальшої неперервної праці.

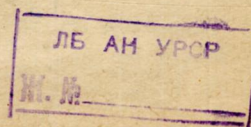
Ще один рік у праці серед дуже важких умовин,

Та всеж ми живемо, запускаємо коріння в глибину

Ч. 105-22. — В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал прасовий у Львові рішив на внесок Прокуратури Державної, що зміст часописи „Учительське Слово“ ч. 5 з мая 1922 в артикулі під заг.: „Збірка фактів“ в уступі від слів „супроти того“ аж до „заключення“ містить в собі ество злочину з § 65 а) з. к. узнав доконану в дни 26. мая 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкового пи-

сьма. Заразом видав наказ відвічальному редактору тої часописи, щоби се рішення помітив в найближшій числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. Ч. 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 корон. Львів, дня 1. марта 1922.

(Підпис нечиткий).

народних мас, відчуваємо зріст моральних сил в наших зорганізованих учительських рядах. Боротьба, та щоденна, безоружна і мозольна боротьба за національні і людські права — вона ламає хиткі, слабодухі одиниці, одначе гартує тих, що відчують свою відповідальність перед лицем історії за свою поставу в рішачий момент збір-ного змагання нації до повного визволення.

Українське учительство видержало іспит. Важкий, мозольний іспит в боротьбі за свої права. Хроніка його тернистого шляху відома зі шпальт української незалежної преси і станового органу „Учительського Слова“.

Лекція, яку ми винесли з тієї боротьби на-глядна: в якнайкарнійшій нашій організації можемо як слід боронити і здобувати свої права, в колек-тиві наша сила. Яко зорганізований, здисципліно-ваний колектив творимо одно з найважніших звен нашої суспільности, яко такий — являємося поважною силою
І це завжди мусимо мати на увазі. Всі за одного, один за всіх!

Карність, безумовна карність мусить бути в учительській організації.

Бо тільки з карною організацією числиться противник. І треба признати: українське учитель-ство йшло досі все здисциплінованою лавою. Ви-їмки хрунїяди нечисленні, байдужність, апатія до своїх станових і національних справ відносно не-велика. Відпав невеличкий відсоток слабодухого, морально безвартного елементу, та загал в огні і бурі останніх літ загартувався.

Морально творимо серед нашої суспільности куди більшу цінність, ніж перед війною.

Ми-ж несли хрест спільно з нашим народом в його визвольній боротьбі. Шлях через Голгофту українського народу до воскресення його в сімі вольних народів поверстував український учитель в перших рядах. В чотирирокутнику смерти на пра-вобережній Україні, в тюрмах Берестя, Домб'я, Пи-кулич, Віснїчу, Тухолі, між гекатомбами жертв укра-їнського народу Підкарпаття є й наші товариші. А що й казати про ці тихі неповинні жертви на місцях; холод і голод, сикатури, понижування, жит-тя на нелегальній стопі. Словом — ми пили з ча-ші горя українського народу, що в переломовий час зірвався до боротьби за своє місце під сонцем і ломить важкі перепони, які ставлять йому

Зв'язки, які перед війною лучили нас з масами, серед яких доля поставила нас в ролі учителів чергового покоління нації, в тяжкі хвилини спроб затїснилися. Бож ніщо так людий не єднає, як спільне горе і спільна радість.

І коли противник з нами числиться, так саме тому, що живемо в гущі народних мас, що серед них наше слово находити чуткий відгомін.

І це в нашій праці мусимо мати все теж на увазі. Зв'язки українського учительства з народні-ми масами мусять далі зміцнюватися. Отже наш шлях ясний; як найпильїйша, як найінтензивнїйша праця серед наших мас на всіх ділянках життя.

Позиція в нашому національному білянсі: українське учительство — мусить бути золотим місцем у визвольних змаганнях українсько-го народу. Нашим нащадкам ми повинні полишити про себе добрий спомин як про камінярів у пере-ломовий момент історії України.

Зрушене в 1914 р. з рельсів колесо історії ще не докотилося до свого льогічного кінця. Перед нами ще епілог гігантських змагань наро-дів. Та вже тепер не має сумніву, що він може бути тільки один: повна незалежність поодино-ких націй. Після того страшного упусту крови на європейських боєвищах, після великої революції Сходу не може бути народів-панів і народів-рабів.

Ми сини народу, який веде затяжну боротьбу за свої права, за вільне життя. Закон боротьби накидує нам свої методи. Боротьба потягає за со-бою жертви. А жертви на вівтарі кращого май-бутнього нації вимагають від шануючого себе загалу видержливости пійти слідами тих, що для найвищої ідеї все віддали.

Управа Товариства „Взаїмної Помочи“, всіма силами старалася, щоби хрест, який доля присуди-ла нести українському учительству на визвольному шляху-нації, як найбільше облегшити. Охорона пе-ред самоволею, оборона перед шиканами і злобо-ю це-завдання, яке ставила собі за ціль Управа на-шого Т-ва. А що до цього потрібна була активна організація учительства на місцях, Управа Т-ва ста-ралася як найбільше оживити Окружні Відділи. Купном Учительського Дому здобула собі наша організація трівку основу.

Над вислідом нашої спільної праці, над цим як наш частинний успіх зміцнити, поширити, як нашу організаційну станову працю поставити у най-кращий зв'язок зі змаганням цілої нації до доко-нечної мети, будемо радити на Зїзді.

В інтересі тривкості здоров'я нації є посор-тувати вартість її інтелігентних одиниць і постави-ти кожного там, де заслужив він собі місце. Роз-глянутися в своїх рядах мусить кожда інтелігент-ська група, мусить це зробити і українське зорга-нізоване Учительство. Таким переглядом наших рядів будуть наші Загальні Збори.

Учительський Дім.

Організація українського народного учитель-ства „Взаїмна Поміч“ позискала трівку і певну під-ставу істновання як також можливість всесторонно-го виповнювання своєї діяльности через придбан-ня реальности у Львові. Є це „Учительський Дім“, двоповерхова камениця, положена в дуже здоро-вій часті міста при вул. Люблинської Унії ч. 11. (бічна Куркової) при трамваєвім перестанку U, 5 минут ходу від Ринку, о передвоєнній вартості 120.000 К. Учительський Дім набула наша органі-зація в квітні 1921 р. а ціна купна і прочі дотепе-рішні видатки виносять до 3,000.000 мп. Його ни-нішня вартість: 12,000.000 мп.

В послїдних часах позискала Управа Т-ва в Учительському Домі одну кімнату, де приміщено редакцію Учительського Слова. Є надія позискати в короткому часі еще дві кімнати, куди перене-сється канцелярію Товариства. Відтак поступенно впровадиться в життя: учительський приют, бурсу для вчительських дітей і пр.

Українське учительство зложило частинний іспит організаційної карности. Матеріяльно зни-щене через масове позбавлення служби і платні сумної пам'яті розпорядком шкільної краєвої вла-ди з 19. мая 1919. ч. 143 пр. зложило на поклик управи своєї організації послїдний гріш і доконало в дуже короткому часі власною силою без нічиєї

посторонньої помочі діла, якого не доконали протягом трьох послідних літ десять рази числом і матеріяльно сильніші товариші-сусіди. Ось до чого доводить сильна і кріпка організація.

А наша „Взаїмна Поміч“ зміряє поза цілею

заспокоєння культурних, просвітних і чисто станових потреб своїх членів також до економічного підвигнення і визволення українського учительства.

УЧИТЕЛЬСЬКИЙ ДІМ У ЛЬВОВІ.

М. Ваврисевич (Холмщина).

Позашкільна праця серед дорослого селянства.

Яке ти маєш мраво вдівольняти свої примхи та любовні бажання, коли мільйони твого народу не мають чим задовольнити найконечніших потреб свого життя?

Цю фразу нашого славетного народовця Ів Франка хай кожен учитель поставить своєму сумлінню й дасть щиру відповідь на поставлене питання.

Отже всякий, в кого бється в грудях честне серце, хто памятає крім себе про ближнього свого, хто не загубив до забуття святих обов'язків справжнього „народного вчительства, як „соли землі“, як провідництва широких нрідніх мас до кращої будучини. щастя. світу й свободи, — той не зрадить своєму народові й знатиме, куди його вести й що чинити..

Приєднавши сам до культури й живучи серед селянського, часто несвідомого й загрубілого люду, вчитель не може оставатися байдужим до цього, він мусить вложитися в те, щоб зробити й своє село більш культурним, свідомим, розумово розворушеним до стремління дізнатись про все, що діється навкруг його, й зрозуміння потреби обстоювати свої економічні, політичні й національні права.

Це є велика народова справа — освітна праця над дорослим населенням, якої народне вчительство не може нікому довірити. Таким чином, крім школи й виховання дітей, вчитель ще мусить поза школою віділяти свого часу задля культурно освітнього розвитку дорослого населення своєї місцевості й скінчивших школу учнів.

Це звється позашкільною роботою народного вчительства й стає ще необхідністю через те, що маса учнів виходить зі школи перед кінцем курсу й навіть скінчивши школу і не прикладаючи до діла своєї грамотности, нерідко забуває вивчене, доходячи до рецидивів безграмотности.

Отже ясно, що розповсюдження позашкільної освіти для дорослого люду в нас так само важне, невідложне й необхідне, як і шкільна справа, доповняючи одна одну, як дві близькі галузі народньої освіти... Хто дбає про одну, мусить дбати й про другу, бо тільки вони — обидві разом — є в силах дійсно підняти культурний рівень нашого народу.

Власне між школою й позашкільною освітою є залежність навіть проста бо чим більше знання в людині, що скінчила школу, чим ширше її культурні запитання, тим більша в ній потреба до позашкільної освіти. Людське духовне „я“ вимагає розумового й морального, естетичного і фізичного розвитку, й нема границь стремлінню людини до знання тоді, як школа не в стані задовольнити всіх потреб, хочби навіть тільки своїх дітей-учнів.

Дуже релефна резолюція з приводу цього винесена в 1919 році першим загальним „земським“ зїздом діячів по народній освіті слідує змісту: „правильний і успішний розвиток господарського, громадського й державного життя є можливий лише при високому культурному рівні всього населення. Школа навіть при самій гарній постановці й при значному протягові курсу не може задовольнити підіймаємих нею самою запитань населення через те, що вона обслуговує в даний мент досить невелику частину населення, яке при тім не бере активної участі в громадянському життю. Набуте в школі знання без дальнішого уміцнення й доповнення швидко забувається, з чого видатки на шкільну освіту без організації позашкільної освіти є малопродукційні. В силу цих міркувань позашкільна освіта повинна зайняти самостійне місце серед засобів, що прямують до піднесення культурного рівня населення, й мусить бути визнана з боку громадянства й держави принаймні не меншої вартости, ніж шкільна освіта, й повинна бути визнана однаково необхідною.

Що до засобів позашкільної освіти, завданням якої являється по можливості найбільш повне, широке й всестороннє задоволення освітніх моральних і естетичних потреб всієї маси народу, — найбільше значіння мають слідуєчі організації: бібліотеки, лекції для народу, курси, неділь-

ні школи, виставки й музеї, народні хори й вистави, політичні клуби, просвіти, народні доми й народні університети, кооперація і т. д.

Перейдемо до розгляду головніших засобів позашкільної освіти.

Народні читання: Важною галузю позашкільної освіти є лекції для народу, по можливості з чудовим ліхтарем, або кінематографом. Відповідне помешкання для лекцій, можна знайти в кожному селі в одній з його шкіл. Що до тем для лекцій, то багата подіями наша суспільність сама навесить нашого інтелігента на ту чи іншу розмову. А мовчати, або замкнутися в собі в сей дуже відповідальний час соціально-народного перестрою недостойно імення справжнього інтелігента, а особливо діяча по освіті. Отже всі місцеві культурні сили: вчителі, духовенство, лікарі, і інші — повинні зєднатися для свого народу, щоб — виробивши в зєднанню зібрані інтелігентні програму і порядок лекцій кожен по своїй спеціальности — організувати читання задля народу. Коли є заобмаль лекторських сил, то можливо обмежитись хоч читанням тої чи іншої брошури, бо краще що-небудь зробити задля народу, ніж зовсім нічого.. Само собою, що по темі й своїй мові, лекція повинна бути цілком зрозумілою для народу, а також не бути в омню, занадто довгою та нудною. Рекомендується по змозі ілюструвати лекцію плямами, картами, фотографіями, накінець чудовим ліхтарем або кінематографом. Треба тільки бути обережним у виборі кінематографічних стрічок для народу, щоб не розвинути часом кепських сторін народньої душі.

Визнаючи наукове й просвітне значіння за кінематографом, можна радити нашим просвітним діячам придбати його для потреб народньої позашкільної освіти та відпускати на якийсь час на прокат по школах — просвітах свого повіту.

Народні хори й вистави: Позашкільна освіта має для задоволення естетичних потреб дорослого населення організацію народних хорів та концертів. Ось тут для творчої роботи вчителя лежить ще мало торкана сторона народнього духа, яку треба використати для культурно просвітної мети.

Кажуть, пісня — душа народу... І наш український народ може похвалитися своєю піснею, чарівною і привабливою, якої не має ні один з інших народів. У нас на Україні рідко знайти дівчину або парубка, щоби не вмів співати. Отже місцеві інтелігентні сили, як вчитель, священник, дяк — повинні організувати народній місцевий хор. Рідними національними піснями краще всього кінчати кожне громадське зібрання, кожную лекцію та читання, як оживляючий вклад колективної праці в загальну справу.

Одне з найважливіших місць в позашкільній освіті займають народні театри-ці художні школи, через котрі широкою хвилею вливаються в народні маси здобутки науки, культури й знання... Школа й досі не є в рівній мірі приступна для всіх: театр же й мистецтво по загальноприступности, наочности й яскравості ідей та типів далеко залишає за собою школу, захоплюючи всі разом сторони людського „я“: розумову, моральну й художню.

Трудове населення потребує на якийсь час забуття, утечі від часто безнадійно строгого

існування й нудьги... Театр в данім разі хай одверне робочого від шинку й дасть йому незабутні вражіння й високі естетичні переживання. Якіб крихти справжнього мистецтва не падали часом малорозвиненому селянинові, й робітникові, він проте цінить й любить мистецтво.

Що до репертуару народнього театру, то цілком зрозуміло, що до вистави придатні тільки ті пєси, що зрозумілі для народу й зад-вольняють його художньому густові, ідеалам і психології.

При виборі пєси до вистави перш за все треба мати на увазі публіку, перед якою вона гратиметься: для селян кращі будуть пєси з сільського життя, для робочих — з робітничого... Треба тільки не забувати, що як і в кожній справі, в театрі може бути й негативна, шкідлива сторона. Тому треба давати перевагу пєсам морального, ідейного змісту, показуючи тим гарний шлях для народнього життя й збуджуючи в народі любов до рідного краю і люду, і віру в остаточну перемогу добра й справедливости. Задля того пєса з тяжким кінцем — перемогою зла над добром, якаб художня не була вона, — глядачеві з народу не буде до вподоби.

Треба в народньому театрі давати народові саме те, що йому подобається — говорить М. Бунakov — і не навіязувати насильно того, що ми визнаємо користним і навчальним для нього, а справа зм'ягчення звичаїв через театр піде сама собою. Проста театральна публіка має гарне й гевне почуття й легко відгадує всяку фальшиву вигадку, складену задля її науки, як би гарно вона не була замаскована.

При виборі пєси до вистави треба, щоби вона подобалася також і аматорам артистам і була їм під силу. Саме трудне діло — знайти на селі наприклад режисера, котрий би зумів розяснити ідею пєси, характери дієвих осіб, їх зовнішню постать, зрозуміти кожне речення пєси, обміркувати в подробицях грим й вбрання дієвих осіб. Але, гадаю, що наше вчительство потрапить справитись і з цією справою позашкільної освіти. Треба лише сміливо й енергійно взятись за справу.

„Як мала у тебе сила,
То з гуртом єднайся ти:
Вкупі зробиш більше діла,
Швидше дійдеш до мети“.

Т. Грінченко.

Кооперация. До позашкільної праці належить і кооперация, яка являється співробітництвом кількох осіб, або і цілої громади задля досягнення якої-небудь спільної всім мети. Наприклад об'єднання для спільного виробництва або для спільного набування предметів спожитку.

Кооперация здавна по душі нашому народові, котрий звик у своїй господарському життю разом працювати, допомагаючи один одному в роботі.

Завдання кооперации — не тільки збільшити інтензивність праці, прискорити її виконання та доставити певні матеріальні вигоди своїм членам, але й виховати їх на ґрунті розділу праці, самоврядування, самодіяльності й ініціативи.

Головні ознаки кооперации слідує: 1) загальна мета, 2) необмеженість кількості членів, 3) вільний вступ і вихід з спілки, 4) рівномірне користування вигодами підприємства, 5) участь

членів в рівній мірі працею, капіталом і в урядованні справами спілки.

Кооперативні спілки або споживні товариства досягають:

1). По дешево для своїх членів купної вартости предметів спожитку через гуртову закупку краму, котрий потім продається в ріжницю членам спілки. Це — потребительські крамниці, які намагаються усунути, або як м.га, зменшити посередництво купців, роблячи своїх членів разом покупцями і продавцями.

2). Одержання дешевого кредиту. Це товариства взаємного кредиту або ощадні каси, нагромаджуючі з невеликих членських внесків біль-менш значні суми для видання позичок своїм бідним членам.

3). Третій тип кооперативних спілок — виробні товариства з метою набути спільним капіталом і працею ких-небудь богацтв.

4). Накінець пристосування принципу кооперации до селянського життя утворює окремі сільсько-господарські кооперативні товариства. Це є об'єднання дрібних землеробів задля збудовання млинів, сироварень, для закупки худоби, зліпшеного насіння або сільсько-господарських машин, для розвитку тої чи иншої галузі господарства, для висушки болот, обробку землі і т. д.

Правда й те, що малоосвіченість нашого селянства чинить немало перешкод в нашому кооперативному дусі. Але де-які з кооперативів напр. „Дніпросоюз“ улаштовують між иншим і бібліотеки-читальні, народні лекції, хори, будують народні дома і т. д.

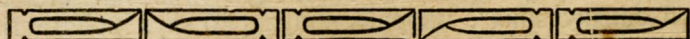
Отже треба зазначити великі послуги в кооперативній справі народнього вчителя, який головним чином являється душею наших кооперативів, їх організатором, керовником, рахівничим. Безумовно, це є безперечний вклад нашого народнього вчительства в поступ селянського життя й української культури на Великій Україні.

Усі позашкільні інституції й організації тоді лише дадуть гарні наслідки, коли організатор і керовник їх знає справу та любить діло й народ, якому він служить. Коли він має віру в себе й пошану, як честний, ідейний і поступовий громадський діяч від місцевого населення, тоді тільки можливо над'ятися гарних здобутків від його діяльності в народі й він зможе сказати про себе словами поета (Б. Грінченка):

„Невелике я поле зорав,
Та за плугом ніколи не спав.
Що робив, те робив я до краю,
І всю силу, що мав я і маю,
На роботу невпинную клав“...

Кожний український учитель (-ка) повинен належати до своєї організації і сповняти все точно членські обов'язки!

Володимир Малицький.

Більше практичності!

Всякі нові кличі і проблеми на полі шкільництва, що їх захід проголосив в цілі піднесення культури взагалі а шкільництва спеціально, знайшли і знаходять відгомін і у нашій літературі. Багато писалося у нас про національне виховання, про значіння знання природничих наук при навчанню, про слейд, про фізичне виховання, про руханку в школі, про науку співу, про науку домового господарства, про „школу праці“, про кооперацію в школі, про антиалькоголізм, про шкідливість кар при науці і проче і пр. Кождий з тих кличів має незвичайно цінне значіння у вихованню і про кождий можнаби писати грубі томи. Та кождий клич має лише тоді вартість, коли він у наших обставинах є потрібний і дається з користію перевести. Та дуже багато ідей, які зродили відносини західних народів, у нас не то, що не потрібні а часто і шкідливі. На пр. в Німеччині є закон, котрий дозволяє учителеві дозволити учням в клясі на лавках проспатися, якщо діти в наслідок умового перемучення не в силі працювати. Які причини зложилися на такий дозвіл, я не знаю. Відома річ, що діти німецьких шкіл перше потребували такого відпачинку а опісля влади дали такий закон. Уявм собі, у нас заведеноби щось подібного і чи булоби се можливе до переведення, де наші діти — не то, що несонні а прямо учитель не в силі їх удержати в супокою.

Подібно мається річ зі школою праці, Дитина Льондону чи Парижа, що майже цілий день сидить у чотирох стінах десь там у многоповерховій камениці, по прибуттю до школи не має підготовки до неї або прямо бракують їй такі поняття, як ростина, корінь, цвіт і т. д. Та як інакше у нас. Дитина від найраньшої молодости жиє на тлі природи і змалку пізнає її тайни. Учитель не потребує вчити дитину того, що вона знає з тайн сеї природи, а начне будувати на тім знанню дальший умсвий розвій дитини. Гімнастика також иншу ролю відіграє в дитині, що і до школи їдуть трамваєм, а иншу у наших, що заки о 8-годині їде до школи, мусить передше попасти художу.

Можнаби навести много подібних прикладів на доказ, що кождий наш пропагатор якогось клича чи системи не повинен забувати і обставин, серед яких приходиться працювати українському вчителству — інакше скажм — тямити повинен на практичність в переведенню цих нових ідей.

Кілько то саме тепер пишеться про чудесне значіння у вихованню шкільної кооперативи. Майже нема учителя, щоби еще не був переконаний про потребу кооперативи, але нема може більше як десять учителів, котрі би знали, як практично завести цю кооперативу.

Або кілько то напсовано паперу, щоби доказати, що українські підручники для народних шкіл — то гидота, яку не хочеться в руки брати, але чи хто подав раду, яким би способом їх викинути зі шкіл.

Щоби не бути голословним, відкликаюся до статті в найповажнішому нашому педагогічному місячнику „Світло“ ч.: 4—6. Арк. Животка „Кара й залякування“. Взорець популярно наукової статті.

Вступ чудесний, дальше йдуть слова Руссо, опісля аналізу психики караної дитини, єї червоніння і бліднення а вкінці на чорно лякерування тих педагогів, що „повчають“. Так воно виглядає в статті а в практиці трохо інакше, про се знає напевно навіть автор статті „Кара й залякування“. Не все карою є бук, але все карність веде до дисципліни так духової як і фізичної. Ми знаємо, чого доказував наш брат над Пявою і Ізонцою скований австрійською військовою карністю: він червонів, він блід а чудес доказував. Та знаємо також, що сталося з нашим братом, як обруч австрійської дисципліни пук, тоді ми червоніли і блідли. Школа то кузня суспільности. З неї мусить вийти горожанин здатний до житевої боротьби а чим цю здатність гартується — карністю чи стоянням в кутку, то це річ друга. Нема такої людини, щоби заперечила, що нам не брак карности і що нам треба її здобути карою. Про пруський бук в школі не говорю, бо се річ загально відома. В чудовій статті С. Руссової, ветеранки нашого суспільного виховання, говориться, що роблять Англіїці та Американці, яких шкільна дитвора нюхає квітки, бігає поміж дерева, перескакує рови, то що, а не подає шановна авторка, що таку саму чудасію доказує наша молодь поза школою. Коли наш „Іванко в часі шкільної науки буде нюхати квітку а єго сусід Поляк чи Жид в тім самім часі буде вчитис“, як обдурити „гоя“, кілько взяти проценту, щоби гроші за рік подвоїлися, то в трийцятім році життя наш Іван продасть похилену хатку і поїде до Канади а сусід перевісить через живіт грубий золотий ланцюх і купить в Івана хату. Життя — то боротьба а вишколом „стрілців“ до тої боротьби займається школа. Тому кождий автор повинен свою статтю так написати, щоби читач міг витягнути з неї практичний висновок і приноровити її в тім напрямі: зробити своїх стрільців як найбільше боєздатними.

Ст. Б—енко.

Мистецтво а народня школа.

II.

(Спів, руханка і гагілки).

Завдання науки співу по народніх школах дуже велике, хотай з погляду навчання може видаватись це річчю маловажною.

Спів, в першій мірі, має ублагороднювати душу дитини і виробляти почуття до краси, а дальше, запізнавати молоде покоління з красою мелодії, собливо з красою цієї чарівної нашої народньої мелодії. Застановімся, чи дійсно теперішня школа відповідає всеціло вимогам по цьому питанню.

Знаємо з нашого минулого, що ми Українці любимося від давна в пісні. Це наше замилювання до співанок ми переняли по наших предках і воно є у нас найбільш характеристичне. Чи то сум налягає на душу, а серце стискає біль і горе, чи радість будиться в душі людини, ллється пісня то еумна, то весела. Ми з піснею зачинаємо життя і пісня провадить нас до гробу.

Молодь наша на українським селі наробившись до пізнього вечера, виходить на майдан „погуляти“.

І хочь — як кажеться — рук не чує по цілоденній праці, душа відживає у вечір і заговорить пісню, правдивою народною пісню. Це діється по нашій широкій Україні, де майже ні оден вечір не пройде без співу. А спів цей, то правдивий прегарний концерт народної душі.

В дитини, коли вона слухає тої першої мьєлї з уст матери, як вона приспівує їй при колисці, будиться вперше душа до співу. Трохи згодом, коли дитина підросте, стане пізнавати світ і оточення, піде до школи і там знова стрінеться з пісню. Але та пісня здається дитині не такою, яку вона бажалаб чути. Пісня та має продовженням тої пісні, котру вона виссала з грудий матери. Дитину розчаровує спів в школі. Вона старається пригадати собі цю гарну материнську мьєлїю, котра в перше вразила її молоду душу. Але дарма. В шкільній пісні не находить вона продовження тої матерньої мьєлїї. Зрозумілим для нас тепер це, чому діти не переймаються так скоро пісню в школі, як пісню сільських дівчат і парубків, чому радо співають своїх пісень (часто і неморальних), чим тих пісень, що з таким трудом приходиться учительству їх вчити.

Спів, як зазначено повисше, ублагороднює душу дитини, вчить любити красу і шукати в ній правди. І це як раз завдання школи. Деж криється суть цієї краси і правди, як не в жерелі народної творчости, народного українського генія? Отже, щоби спів сповнив дійсно своє завдання, треба плекати ту материнську народню мьєлїю, котру дитина почула в перше з уст своєї матери, з котрою дитина зачала життя. Але на перевеликий жаль так воно не є. Учителству поручено триматись знова старої методи: „черпаць пєсьні зє сьпєвнїкув, затвердзонїх пшєз владзе школьнє“.

Які це співаники, ми знаємо. В цих співаниках зібрані по найбільшій часті пісеньки — так би сказати — без душі, часто вершики з читанок, з підбіраною глухою мьєлїєю, котрі ніякого вражіння на дитину не роблять і дитина зовсім ними не переймається. Співає устами, бо мусить співати, але душою мовчить. Подибати можна і т. зв. „народні“ пісні, але чи вони народні в повному розумінню цього вислову, треба сумніватись, бо ті пісні мусіли перейти вже десяти руки шановних композиторів. Кожний перерабляв їх „для ужитку шкіл.“ Ясно отже, длячого трапляються такі сумні випадки, що діти в школі не хочать зовсім співати, або співають не радо, а на пасовиську чи будь де у своїм дитячій гуртку заспівають зовсім гарно „свої“ пісні.

Наколи хочемо, щоби дійсно спів приніс дітям хосен, т. є. розбудив в душі дитини любов і замилювання до краси під зглядом народного мистецтва, що є в програмі народної школи, мусимо зірвати з тим накиненим шкільними властями (ще австрійськими) „репертуаром“ пісень призначених для шкіл, а впроваджувати поступено в школу чисто народню пісню. А у нас тих пісень так багато, але треба лише уміти їх підібрати до дитячого віку і розвою душі та часу. Є пісні чумацькі, козацькі, колискові, весільні, купальні, коломийки, веснівки на чисто народні мотиви, котрі найкраще підпадали би для наших народних шкіл і діти залюбки їх співали би та вчились вже з малечку любити мистецькі витвори своїх славних предків, шукати в тім народнім жерелі краси до обнови своїх духових молодих сил.

Як високо стоїть відносно краси і мистецтва цей народній репертуар пісень? Який він багатий і яка краса в мьєлїї? Славні наші мистці, як Лисенко, Стеценко, в кінці і Кошиць старались увіковічнити велику красу мьєлїї народної душі у своїх композиціях. Хто чув ті прегарні народні „Веснівки“ або „Колядки“ на концертах нашого мистця Кошиця, улаштовуваних у Києві рік-річно в салі Купецького Зібрання, той мав нагоду переконатися о високій художній вартости нашої мьєлїї, створеної від віків народними масами українського генія.

А наші кобзарі і бандуристи, ті народні українські соловії, чи ж вони не демонструють нам краси української народної пісні? Справді у нас на Придніпрянській Україні їх мало, за те на Придніпрянщині можна було подибати їх доволі часто не то по селах, але й в самому місті Києві. Голос старечий, тихий, місцями приглушений бандурою, або кобзою, але солодка народня мьєлїя таки бере за серце.

Наші шановні композитори при укладанню співаників для наших народних шкіл повинні на будуче звернути більше уваги на цей народній репертуар, а не підбирати мьєлїї до віршиків, що по змісту часто й не відповідають мьєлїї. Учителство натовісць мусить поступено по змозі впроваджувати до своїх шкіл свою народню українську пісню памятаючи, що в цій чарівній силі української пісні криється правдива краса, любов до котрої повинна плекати в молодому поколінню наша народня школа.

Руханка і гагілки.

Не менше важним предметом в народній школі, о котрім слід згадати, є руханка. Вона дається нерозривно злучити з гагілками чи піснями, котрі підпадають ритмом і мьєлїєю під такт вправ при руханці, головнo в походах і вільних вправах. Мета руханки та, щоби придбати тілу як найбільше сил, та скріпити бодрість духа, бо як каже старинний світ „*Menz sana in corpore sano*“. Це розуміли старинні народи і дбали про виховання молодого покоління на підставі повищих думок.

У нас в школах названо загально руханку „гімнастикою“. Наука руханки в школі є дуже важна, а нишком кажучи, руханка мало у нас практикується, помимо, що діти мають до цього велику охоту. Однак сама наука руханки є також суха.

Щоб надати їй трохи живости і ріжноманітности т. є. зробити руханку більш приємною, треба конечно злучити її зі співом. Діти залюбки будуть піддаватись вільним вправам і помалу набирати переконання о значінню руханки. Самі вільні вправи і правдиву науку руханки дається завести що й но у старших дітей і то в літніх місяцях. У молодших дітей в перших літах науки о справжній руханці й бесіди не може бути. Вони навіть команди при вправах розуміти не будуть. А всеж таки руханку належить провадити вже на найнищих степеннях науки. Якже це перевести? В поміч нам стануть гагілки, і то зі співами. Діти любуються в гагілках і переймають їх надзвичайно скоро. Але гагілки гагілкам не рівні. Маємо гагілки і для старших, котрі то малим дітям тяжко приходилобся поняти. Належить мати це на увазі і виключати ці гагілки, котрі не відповідають вікови і духовому розвитку дітей.

Гагілки мають широке педагогічне значіння. Розвивають силу тіла, ублагороднюють духа і ум,

вирабляють почуття краси та заправляють вже з малечку молоде покоління до товариського життя. А позаяк діти любуються найбільше в красі, тож на художню сторону гагілок треба звертати як найбільшу увагу. В деяких сторонах нашого краю гагілки увійшли в звичай пр. на Гуцульщині і живуть між нашим народом від давніх часів до тепер. Це гагілки чисто народні, створені з давендавам самим народом. І в ціх саме гагілках пробивається вся краса. На Придніпрянській Україні по школах і діточих садках народні гагілки є дуже розповсюджені, пр. „Мак“, „Подольночка“, „Женчічок-бренчічок“, „Веснянка“ і багато інших. У нас на жаль забуваються. Вправді і у нас по школах та по діточих садках декуди заводяться діточі забави т. зв. короводи, чи гагілки, але за тяжкі, ледво для дітей зрозумілі, з дуже малою художньою закраскою. Далекі від цих правдивих українських народних гагілок, котрі заховались десь між Гуцулами по гірських закутинах, або й на Придніпрянській Україні. Часом з гагілками вяжуться й народні танці, то й є дійсною красою в гагілках. В них так і пробиваються наскрізь народні звичаї і взагалі душа народу. І ці гагілки як раз підходили би для наших народних шкіл та жаль, що вони не всі відомі може й самому вчителству. Бажаним будоб, щоб наші інституції подбали про збірку цих народних гагілок і діточих забав та зацікавили цим робом широкий загаль учительства, а народня українська школа знова би двинулася о один крок вперед до зреалізовання ідеї свого відродження.

І. Лобай.

Третій міжнародний конгрес для морального виховання.

До вибуху світової війни відбулися два міжнародні конгреси для морального виховання: перший в Лондоні 1908 р., а другий в Гаазі 1912 р. З закінченням світової війни справа морального виховання набрала особливого значіння для всіх народів, які брали безпосередню участь у тім великанському лихолітті. Думаю, що і для нашого учительства не без інтересу буде запізнітися з міжнародним рухом на полі морального виховання. Війна наробила такі великанські спустошення на полі матеріальнім, а ще більші на полі моральнім у кожного народу, що до праці на тому полі покликав виконавчий комітет найбільші уми сучасної педагогіки згаданого об'єднання, якого сталий осідок знаходиться у Лондоні.

В приготівляючій засіданню, яке відбулося дня 1. і 2. вересня 1921 р. в Женеві, були присутні заступники многих європейських держав як: Англії, Франції, Німеччини, Голандії, Швейцарії і м. и., а з поза Європи: Північної Америки, Австралії, Китаю і и. На тім засіданню порішено, що перший повоєнний, а третій з ряду міжнародний конгрес для морального виховання відбудеться в днях 28. липня до 1. серпня 1922 р. в Женеві.

Яку ціль має міжнародний конгрес для морального виховання і яка його програма? Виконавчий комітет так висказався про ціль конгресу:

Всі раси, народи повинні спільно працювати над моральним вихованням. Конгрес не заступає поглядів спеціально якоїсь суспільности, або яко-

гось сторонництва. Він дає можливість кожному, хто лише займається справою морального виховання, без огляду на його народність, релігійні чи філософічні переконання, висказати свої погляди, а також погляди ті протиставити другим.

Виконавчий комітет третього міжнародного конгресу для морального виховання поставив на порядку дня дві головні теми:

1. Міжнародний дух і наука історії.
2. Спільнота і виховання.

Який широкий овид займають напроваджені теми, зрозуміє кождий вдумливий читач. Будучність залежить від теперішности, а теперішність є вислідом минувшини; тому велике значіння має дослідження законів, які опанували ту минувшину — Належить пізнати і зрозуміти, якими дорогами поступило людство, щоби допровадити свої суди до можливо найбільшої справедливости. Конечно важною справою є, щоби вихователі молодіжи приноровлювали принципи шкільної спільноти, бо ставлення самих теорій не вистарчає. Як що маємо відбудувати звалиська і руїни і приготувати гарнійшу будучність, мусимо розпочати практичну діяльність.

Напроваджу кілька примірів, як розуміє комітет обі предложені теми.

Міжнародний дух і наука історії:

Від місцевої історії до національної, а даль до історії людства. Як належить злучити горожанський і національний ідеал з духом вселюдського збратання? Спільнота праці в початках цивілізації. Історія правління і історія народів: історія праці, історія свободи. Приноровлення історії до різних типів шкіл. Підручники історії і історична правда і т. и.

Спільнота виховання:

Принципи спільноти в теоритичній науці моральности. Спільнота праці в родиннім вихованню. Як належить в родині і в школі протиділати панованню гроша? Взаємне помагання в шкільній практиці. Ручна праця на услугах суспільних діл. Саморяд учеників на різних степенях школи, а особливо в молодечім віці. Суспільна служба і вибір звання. Індівідуалізм молодіжи і ідеал суспільної праці і т. и.

В тих рамах буде вестися дискусія на конгресі в Женеві, де найбільші педагогічні уми сучасности будуть шукати розв'язки, як належить двинути з морального упадку людство, до якого довела його світова війна. До цього часу не маємо вістки, чи українські педагогічні круги вишлють своїх представників на цей конгрес. Наша суспільність великанська тілом, а слабенька духом, марна особливо на педагогічнім полі, на яким виключно виростає все майбутнє, вся будучність, так мало звертає уваги на цю запущену ниву, де виростати має то зерно, що дасть народови життя. Зanedбанія управи того поля спричинить голод і марне животіння народу в духовому значінню.

Учителі всіх типів шкіл, властиво їх організації Східної Галичини, як і цілої України мають тепер більше спромоги зайняти становище супроти міжнародних педагогічних об'єднань, повинні рішучо взяти участь в конгресі через своїх делегатів, які запізнали би міжнародний педагогічний світ з учительством і школою, великого українського народу.

Зголошення на конгрес приймає: Secrétariat du III. Congrès International d'Éducation morale Institut J. J. Rousseau, Taconnerie 5, Genève. За участь в конгресі платиться 20 франків швейцарських. Наші інформації черпаємо через німецьку посередню в Берліні.

Іван Чепига.

Есперанто і його значіння для українського вчительства.

Що це таке „Есперанто“ і яке значіння може воно мати для вчителя Українця?

Саме ім'я „Есперанто“ викликає ще й нині усміх на устах кожного майже Українця-інтелігента. — „Есперанто“ — це такий самий спорт, як збирання марок, або й то ні: „Есперанто“ — це щось ніби таке, як два гімназисти умовляються писати до себе через вакації нарочно придуманою до цього азбукою. Ідея міжнародної мови не може бути серйозною і шкода часу займатися такою дурницею — це скаже вам кождий, кому згадаєте про Есперанто. А тимчасом ця ідея порушила уми найповажніших людей, осягнула право громадянства і давно вже відбула свій огневий хрест. Вже поверх 35 літ минає, як варшавський лікар Др. Заменгоф оголосив світові свою штучну мову під назвою „Есперанто“. Тяжко приходилося здобувати новій штучній мові право громадянства, по багатьох невдачах, з якими зустрінулися всі попередні спроби. З різних спроб згадаємо „Воляпик“, який оголосив німецький пралат Шляєр, одначе та мова була за тяжка, не вдержалася, а тимсамим дискредитувала саму ідею штучної міжнародної мови. Неповодження „Воляпіку“ виробило загальне переконання, що штучна мова є неможлива, а сама ідея одної мови, міжнародної є нездійсненною мрією.

Але вже сам факт, що воно пережило 35 літ і постійно шириться між всіма народами, а в останньому часі навіть починає передіставатися до шкіл, дає багато до думання і приневолює ним bliще занятися. Виходить, що Есперанто відповідає ідеалови міжнародної мови бодай в частині, коли може сповняти свою задачу.

Щож це таке „Есперанто“?

„Есперанто“ — це штучна мова, утворена на основі головних індоєвропейських мов, яка має на меті уможливити порозуміння між собою різних народів. Вона має бути побіч рідної мови кожного народу другою мовою для порозуміння, а цілком не претендує на те, щоби усунути народні, живі мови. Др. Заменгоф, творець Есперанта пояснив ідею міжнародної мови так:

„Надійде час, коли есперанто, ставши власністю цілої людськості, утратить ідейний характер: тоді станеться воно лише мовою і ніхто не буде вести борби за його існування, лише всі будуть з нього користати. Але тепер, коли майже всі есперантисти не черпають з Есперанта жадних зисків, лише ведуть завзяту борбу за його існування і його будучність, ми всі пересвідчені аж надто, що до праці для Есперанта наклонює нас не гадка о особистих користях, лише думка про святу,

велику ідею, котру містить в собі міжнародна мова. А тою ідеєю — як то всі добре відчуваємо — є братерство і суспільна справедливість між усіма народами“.

Така то ідейна сторона Есперанта. Побіч неї має Есперанто також і практичну сторону — оскільки воно поширилося в світі. Різні культурні народи повязані путами національної і мовної різниці рвалися вже від давна до вільного міжнародного життя. Бракувало лише неутрачальної мови. От і тому міжнародна суспільність зацікавилася сею ідеєю — Есперанто почало стихійно проникати у всі закутини культурних країн. В різних краях Європи почали повставати есперантські гуртки і товариства для пропаганди Есперанта, а торговельний і промисловий світ почав його вводити практично в життя. Згодом Есперанто здобуло собі місце на цілому світі і сьогодні можна при помочі Есперанта порозумітися всюди.

Різні всесвітні есперантські конгреси, почавши від першого в 1905. р. в Більоні над морем, виказали, що Есперанто дійсно надається до вільної виміни гадок для осіб різного походження і раси.

Останній конгрес в Празі в 1901. р. показав нам, Українцям, яке значіння може мати Есперанто для нашої справи.

Есперанто зорганізовано в той спосіб:

В 1908. р. повстав в Женеві „Міжнародний Союз Есперантистів“ (Universala Esperanta Asocio U. E. A.), котрий має на цілі:

1) Улукшити моральні і матеріальні зносини в міжнародному життю без різниць національної, расової або мовної.

2) Нести практичні услуги всім людям і корпораціям в міжнароднім життю.

3) Виробити між своїми членами кріпке почуття єдності і солідарності.

4) Створити неутрачальну організаційну основу, на якій всі поступові люди будуть мирно порозуміватися, і взаємно помагати собі у всіх міжнародних справах, без взаємного накидування собі своїх національних різниць і претенсій“.

Центральна організація У. Е. А. має своїх делегатів, конзуляти та інформаційні бюро у всіх місцевостях та стикається з кождим народом. Спеціальні бюро і конзуляти для промислу і торгівлі, для туристів, робітників, студентів вищих шкіл, учених, для хорих, що ідуть лічитися в чужі краї, взагалі у всяких справах, які можна лише подумати, дають всім заінтересованим неоцінену користь. Через це Есперанто зуміло приєднати поверх 100.000 що найсвідоміших Есперантистів, між котрими знаходяться імена славних і заслужених мужів з кожного поля культурного життя.

Найкультурніші народи світа, Англійці, Німці, Французи, котрих народні мови в торговельних зносинах фактично вже давно уживаються, — тепер уживають Есперанта в найбільшій мірі в торгівлі та міжнародному життю взагалі.

Коли Есперанто обняло кожду область суспільного життя, почалися організувати всесвітні союзи і товариства, міжнародного характеру. Тут назвемо лиш найважливіші:

Міжнародний Союз Учителів Есперантистів, з осідком в Лілльє. Міжнародний Союз Юристів в Доне (Франція), Міжнародне бюро Кореспондентів в Бріттен (Англія), Всесвітний Союз лікарів есперантистів в Ліоні, Вільна Думка в Сан (Франція), Міжнародна Со-

ціалістична Організація в Парижу, Міжнародне Наукове Товариство есперантське в Ліль, Всесвітня Унія Студентів в Будапешті, Міжнародний Студентський Союз в Баон (Франція), Ліга драматичних артистів в Липську, Міжнародний Союз письменників і публіцистів в Дрездені, і ин.

Як бачимо, Есперанто огорнуло майже всі області людської думки. Воно йде побідно вперед і несе порозуміння між всіма націями, зближається крок за кроком до свого ідеалу.

Тепер заходить питання, яке може поставити кождий читач: Яку користь може Есперанто принести українському народові? Яке його значіння для українського вчительства? Пригляньмося, які користи його приносить нищим народам, а побачимо, яка нам може бути користь з Есперанта.

Есперанто поширилося найбільше в Англії, Німеччині, Італії і Франції. Уживають його там всі верстви: робітники при його допомозі вандрують світами і шукають роботи, уживають його промисловці та торговельники, подорожні дістають в Есперанті всі потрібні інформації, всі, що займаються умовою працею, отже письменники, публіцисти, літерати, учені, студенти і ин. лучаться в міжнародні Союзи, щоби зуживати менше сил на виучування чужих мов, а всі сили віддати своїй праці в даній галузі суспільного життя.

Наведу тут конкретний примір:

Лік проти встеклини винайшов краківський лікар Др. Буйвід. Він сам є горячий прихильник Есперанта. Навіть важніші свої твори пише по есперантськи. Яка з того користь? — Припустім, він винаходить ще якийсь незвичайної ваги лік і пише про свій винахід спеціальний твір, в польській мові, яка по якомусь часі буде переведена на мову французьку, чи там німецьку. Знаємо ми добре, що не кождий лікар у нас уміє по французьки. Те таме можемо сказати, що по польськи, або хоч по французьки не кождий уміє в Англії, чи Америці, або де там. Значиться, безпосередно не можуть всі лікарі всего світа користати з винаходу згаданого лікаря, а треба ждати, аж найдеться перекладчик і переведе той твір на мову англійську чи там французьку або иншу. А потім подумати ще, що перевід треба ще раз видавати, що потягає за собою великі кошти особливо тепер. Значиться, даний твір треба переводити на кілька, а то й кільканайцять мов, треба його кілька або й кільканайцять разів видавати. Це і не економічно і спиняє розвій науки, в даному разі, лікарської штуки. А тепер уявім собі, що якийсь твір, великої ваги, появляється на мові Есперанто. Кілько тут уникнеться непотрібних трудів і коштів. Твір може облетіти весь світ, мало що не з телеграфічною скорістю і в розмірно короткому часі винахід даного лікаря стається власністю всего людства. Есперанто може в сьому случаю віддати людству кольосальні прислуги. Або ще оттакий примір:

Славнозвісний московський есперантист Г. Давідов видав спеціальний каталог московської літератури на Есперанті. Обнімає він мало що не всі важніші твори російської літератури (говорю тут про передвоєнний стан). Значиться, може кождий Есперантист, в котрій хоче місцевости земської кулі, пізнати, не знаючи московської мови московську літературу при допомозі Есперанта. Читаючи який небудь твір по есперантськи, всеж побачить, що це перевід з московської мови, зна-

читься, хотя нехотя довідуеться, що існує на світі московський народ. Тепер уяви собі читачу, що у нас так гарно розвинулося Есперанто, що найшлися люде, які завдали собі труда і перевели кращі твори з нашої літератури на Есперанто, розуміється, не для Українців, а для чужинців, на експорт. І це сталося ще перед війною. І ще перед війною загал західно-європейський пізнав нас при помочи нашої літератури. Правда, це улєкшили працю всім нашим місіям і дипломатичним і військовим і торговельним і ще яким там. Бо європейська суспільність нас вже була б знала ще з перед війни. А наша література має багато дечого, що вартоб показати Європі. Але у нас сього не зроблено! Одинокий твір який появився по Есперантськи перед війною — се Шевченкова „Катерина“ і то перекладник подав, що це малоруська поема.

І от в чім лежить культурне значіння Есперанта для українського народу.

І чого тут сміятися з Есперанта, не знаючи блище сути його. Місто того глузування краще пізнати його і витягнути всі користи, які воно нам може принести. Атже ми в такім положенню, що не можемо перебирати средствами, а повинні хвататися кожного і сказати Європі, що ми таки мимо всіх договорів існуємо. З гори бути упередженням супроти справи, якої блище не знаємо — цеж погана прикмета, признаємо всі.

Насунеться питання, як власиво перший ліпший смертельник Українець може помочи при помочі Есперанта українській справі. Також дуже просто: особливо під цю пору. Війна видвинула українське питання на поверхню європейської політики. Європа знає про нас, друге питання — позитивно, чи негативно (коли так, то ми самі тому винні). В Європі цікавляться нами. Завдяки ще передвоєнним зносинам українські есперантисти дістають із заходу листи, в яких просять вести кореспонденцію, згл. просять подати адреси серіозних Українців, якіб могли з ними вести кореспонденцію. Пишуть, що цікавляться Україною, що хотілиб дещо блище про неї довідатися. Але на жаль приходиться соромитися, бо „серіозні“ Українці не уміють Есперанта, не хочуть посвятити пару хвиль на вивчення його, навіть не припускають, що щось подібне є. Приватна кореспонденція, приватні зносини можуть багато теж зробити для нашої справи. Есперанто, це промінь, який звістивби світови наше існування. Не буде переборщено, коли сказати, що наша всенародна справа вимагає того, щоби наші духові провідники, наша інтелігенція зацікавилася Есперантом, але серіозно. Не можна забути того, що далеко ще перед війною Чехи мали в Празі спеціальне видавництво „Informaĵ Bro ŝaj“, яке при помочи Есперанта інформувало цілий світ про чеське життя. То саме роблять всі народи, не треба багато шукати за примірами, Поляки видавали при Легіонах в полі ще підчас світової війни есперантську часопись. І ми дивуємося ще, що иншим народам іде краще за нас, а нам як з Петрового дня.

Після всего сказаного легко прийдеється відповісти на друге питання, а іменно, яке значіння має Есперанто для українського вчительства.

Перш за все, українське вчительство при помочі Есперанта довідається з першого джерела про нові няпрями в нявчанню на заході, пізнає організацію шкільниць-

тва всякого типу, пізнає всі твори педагогів заходу одним словом, ідейно зближитися до заходу, переніметься тими ідеями, які допомогли народам західної Європи стати на висоті свого розвою. Всесвітні учительські Союзи конгреси і з'їзди, есперантські часописи, есперантська література, а далі особиста переписка з учительством принесє не одно цікаве для українського вчителя.

Це особиста користь для вчителя. А потім лиш подумати, кілька користи може принести Есперанто для української школи. Не рожами стелиться дорога нашому шкільництву під цю пору. Познакомлюймо про це Європу, покажм, як у наших школах топчється найпримітивніші права дитини, на які манівці сходить у нас педагогія. І це вже вистане, щоби переконати, що таки варто вивчитися Есперанта, варто посвятити невеликий протяг на його вивчення.

Наша інтелігенція, наше вчительство показало в останніх часах, що воно для народної справи здібне понести неаби які жертви. Нехай зацікавлення Есперантом, вивчення його буде теж лиш дрібною жертвою. Не допоможе лишати оборону самих себе другим. От виходить в Празі есперантський місячник „Nova Europa“, трибуна для поневоленних народів. Нераз поміщає вона статті про нас, бере нас в оборону. І в останнім часі висказала редакція згаданого місячника своє здивування, що так мало Українців цікавиться Есперантом, що Українці не хочуть дати знати про себе світові.

Сього року відновлено „Зорю України“, есперантський місячник, який виходив ще перед війною в Коломії.

Немає навіть сумніву, що потреба такого місячника є безперечна. Чисто інформативним способом подається в „Зорі України“ відомости про Україну. М. и. в 2-гому числі поміщена коротка стаття проф. М. Грушевського п. з. „Resumo de Ukraina historio“.

Для дальших чисел приготувляються дальші статті. Але, щоби газета виходила, мусить вона мати передплатників. Коли не має багату Есперантистів Українців, то і годі числити на більшу кількість передплатників. Тому і цілею отсеї статті є звернути увагу українського вчительства на міжнародну мову Есперанто, щоби поширити його серед нашої суспільности.

Підручників до вивчення мови і всяких інформацій уділяє В-во „Бистриця“ Станиславів, вул. Липова. Передплата на „Зорю України“ враз із двома безплатними додатками: Повним підручником Есперанта і по 1 арк. укр. есперантського словаря, виносить річно 1000 Мп.

Д. Великанович.

Справа Учительського Дому.

На послідному зїзді голов Окружних Відділів ВПУ. розведено було дискусію над квестією уділів на Учительський Дім. Були голоси, щоби вплачені уділи оставити як жертви, інші як акції, інші як позички. Щоби справедливо розв'язати цю справу, хочу забрати слово прилюдно і заки западе рішення, її обговорити.

Спроби закупна власної хати і її сфінансування є так старі, як наша організація. Вже перед 10 роками було вибрано хату і уложено проєкт набуття фондів. Тоді Дивекція ВПУ. випустила т. зв. „льоси“ по 50 і 100 корон. Кождий член а навіть не член мав право набувати таких льосів довільну кількість, та сплачувати їх готівкою зараз, або до певного речення місячними ратами. Ці льоси мали свої числа, після котрих по закупні дому малося вложені паї по жеребу сплачувати. Очевидно, щоби заохотити учительство до вплачування паїв було сказано, що часть зиску з дому призначиться на дивіденду від вложеної готівки. То був після мене проєкт один з лучших і завдяки цьому був вже традицією приготований терен під теперішню акцію. І нині, коли йде дискусія над розв'язанням проблеми уділів на нашу хату — вважаю старий проєкт підкладом до порішення справи. Дім повинен бути власністю Тов-а, а не як до недавна проєктовано, кооперативною власністю уділовців. Має він бути майном Т-ва, тим-паче, що інтабульованим власником в суді є Товариство ВПУ. Уділи на дім повинні бути довгом Т-ва (його пасивами) і цей довг мусить Т-во уділовцям сплатити. Сплачування повинно відбуватися в міру фінансової спроможности — головно в міру прибутків від дому і після пори вплачування уділів. Щоби заохотити Товаришів (ок) до дальшого фінансового співділання з Т-вом, треба настановити відповідне відшкодування за зложені уділи, беручи під розвагу спадок валюти, вартість і зиски з него. Бо если днес польська міліонівка доходить вартости 1500 мп., то чому-би члени не мали користати з вложеної давніше суми у своїому Т-ві. Очевидно, хто схоче зробити жертву з свого уділу (маю надію, таких буде много), то нехай це зробить добровільно. Годі однак обмеженій кількості членів накидуваться на чинсь жетрволюбивість і ухвалювати реквізицію вплачених уділів.

Тому пропоную: Кождий вплачений уділ має бути нумерованою акцією, о такій процентовій вартости, яку має дім в даний мент, коли акцію мається сплачувати. Т-во в міру фінансової спромоги буде вильсовувати щороку відвітну кількість уділів і своїм членам після їх волі сплачувати. Підчеркую застереження: фінансова спромога, бо Т-во мусить сплатити наперед векслеві зобов'язання, дальше вложені більшє суми (пр. висше 10.000 мп.), а опісля потім вильсовувати дрібні уділи. Що до вложених більшєх уділів, то Т-во має з вкладниками укладатись о їх ціну, бо годі звертати їм ту квоту, яку вложили перед роком, однак не сміє вона переступати процентової вартости дому в хвилі відбору готівки. Що до дальшої участі в сплаті кредитів на дім пропоную виписати відповідну кількість уділових листів (пр. 500 á 1000 мп.) оголосити конкурс на

Складайте на пресовий фонд „Учительського Слова“!

їх закупно, а відтак далші записи на ту ціль замкнути. Так діло нашої програми на одній матеріальній точці буде завершено. Відтак Дирекція повинна приступити до розвитку кооперації в цілі заосмотрення членів в дешеві матеріяли пр. одежі, полотна, харчів, шкільних приборів і пр.

Кілька думок в справі збирання етнографічного матеріялу.

Не знаю, чи звернено належиту увагу на статтю Володимира Гнатюка в учит. календарі нар. 1922. р. та чи є використано. Річ йде про збирання учительством а взагалі кожного інтелігентною людиною поміж нашим народом етнографічного матеріялу. Спосіб цього збирання поданий автором наведеної статті. Від себе скажу, що вказівки в цьому напрямкові дуже важкі, як що не випробується інших у власному досвіді.

Ще в 1918. р. ставши перший раз учителювати межі Бойками в глибоких горах, старалася я всі свої колишні пляни ввести в життя. Між иншим був також плян познакомитися добре із творчістю окруження, серед якого доля заставила мене проживати. Коли я осмілила до себе старшу молодіж, захотила я грамотних до списування ріжного рода пісень, оповідань і т. и. Дала їм паперу і за недовгий час мала бажаного матеріялу доволі. З незвичайною охотою самі відтак допрошувалися паперу для списування. Незрозумілі місця казала я собі пояснювати. Нераз заставляла в своїй присутності заспівати яку пісню, та це вже ішло тяжше ізза несміливости. Оден вояк вернувши оноді з російської неволі — передав мені малий звиток пісень, які він уложив з одним товаришом недоли.

Пізнійші події перервали зачатє діло та тепер знова продовжаю його, хоча в иншій місцевості. Маю вже досить великий збірник пісень.

Цей спосіб дасться примінити в кожному селі.

Много цікавого полишила вже по собі теперішня війна. Збірка нового матеріялу особливо з послідних літ — показує, як нарід реагував на воєнні події, та що переживав. Творчий дух і його любов до пісень не змогли здавити ні гук гармат ні усі злидні, які нанесла війна. Бодай у вільній пісні на широких полонинах високих Карпатів — виспівував свої болі і кривди та находив полєкшу, передаючи свою скаргу шпильам своїх гір.

M.

Вісти з матернього Товариства.

ОБІЖНИК.

В черговому числі *Учительського Слова подасть Управа Товариства точний виказ по повітам усіх товаришів-шок враз зі скількістю зложених ними уділів на Учительський Дім, як також виказ усіх учителів-шок, що то побирають платню ані одного уділу на Уч. Дім не зложили. Ці викази

зілострують нам наглядно моральну вартість наших товаришів-шок і стануть важним оціночним матеріялом на будуче.

З діяльности Окружн. Відділів.

Львів. — Дня 5. марта ц. р. відбулися Загальні Збори Окружного Відділу В. П. У. при участі 52 членів. Після відчитання протоколу з минулих Загальних Зборів т. Денис Петрів зложив звіт з діяльности Відділу за минулий рік, а т. Шубертівна представила касовий стан. До нового Відділу вибрані: Іван Сенюта голова, Василь Бені містоголо-ва, Віра Трусевичівна писар, Юлія Шубертівна скарбник, Андрій Зелений контролор.

На чергових сходинах Відділу дня 2. квітня ц. р. подано членам до відома звіт з конференції голов Окружних Відділів з дня 25 марта ц. р., відтак обговорено актуальніші справи і переведено оживлену дискусію над рефератом про науку географії в народних школах.

На сходинах, присвячених памяті 61-літної річниці мерти Тараса Шевченка дня 7 V. ц. р. вислухали члени по мистецьки оброблений реферат т. Марії Панейківної на тему: „Жінка в творах Шевченка“. На сходинах буває нерісечно лише 50 проц. українського учительства. Прочі учителі (ки) для приподобання „власть імушим“ від Товариства держаться осто-рощ, та за це залюбки „трапезують“ з тими, що голосять „кохайми сен“.

Львів. — Чергові сходини Окружного Відділу ВПУ. відбулися дня 11. червня ц. р. при участі 62 членів.

На основі рефератів і переведеної над ними дискусії ухвалено плян навчання географії і української історії для шкіл з українською викладавочою мовою, а що торкається навчання инших шкільних предметів, рішено примінитися в цілости до вимог нових научних програмів. По відчитанню обіжника Головної Управи зібрано від присутних членів на голодуючих Великої України 19.500 марок.

Слідуючі сходини назначено на 2. липня ц. р.

Скопє. — Визначені Загальні Збори на 1. мая ц. р. на 12 годину в полудни ізза перепон з боку місцевої поліції відбулися цього дня доперва о 4 години пополудни при участі комісара староства. Мимо недогідної комунікації і розлогости повіта Виділ Відділу скликав протягом року 7 сходин, на яких раджено над усіма важнішими справами організації, обговорено потребу праці учительства в освітньо-культурних установах в повіті і порішено створити учительський кооператив при Окружнім Відділі. Касовий звіт виказав, що всі члени вплачували точно залєглі і біжучі членські вкладки, передплату на Учительське Слово і зложили по одному і більше уділів на Учительський Дім.

Відпоручник Головної Управи т. Власійчук, в своїй річевій промові представив членам потребу ціпкої злуки в становій організації і завізвав їх, щоби не попадали в одчай, бо наше горювання небаром скінчиться, як що ми як слід згуртуємо свої сили до спільної праці і наберемо сміливости показати ділом нашим сусідам свою національну гідність і своє право до національного життя і культурного розвитку.

Богородчани. — Загальні Збори Окружного Відділу ВПУ. відбулися дня 2. лютого ц. р. Протягом року улаштував Виділ 3 засідання і 7 членських сходин, на яких обговорювано організаційні справи, справу діточого і учительського кооперативу і відновлені бібліотеку Окружного Відділу. Каса Відділу мала в році 109.3 9 марок розходу. На 1922. рік лишилося в касі 5128. марок готівки. На 49 учительських сил української народности належить до організації 43 учителів (шок). До Відділу вибрані: Теофіл Скалений голова, Іван Савків містоголо-ва, Василь Онищук писар, Василь Гарасим скарбник, Іван Панчук контролор.

Дня 15 лютого ц. р. відбулися чергові сходини членів судового богородчанського округу в Богородчанах, а 1. III. 1922. р. членів судового солотвинського округу в Солотвині зі слідуючим денним порядком: 1) примінення нових програм в школі, 2) учительський і діточий кооператив, 3) праця учителя в громаді. На сходинах явилися майже всі товариші-ки. В дискусії порішено: рівнобіжно з вимаганою історією Польщі вйти історії і географії України, ввести

в життя діточі кооперативи в школах, взяти більшу участь в праці по читальнях і громадських кооперативах. Дня 14.V. відбулися сходи Окружного Відділу в Богородчанах, на яких обговорено найновіші напрями педагогії і відчитано обіжника Головної Управи. Присутнім членам премовила до переконання зреформована школа праці, тому порішено заосмотрити Окружну бібліотеку передусім у відповідні педагогічні твори, що розв'язують проблем школи праці

Снятин. — Сходи Снятинського Окружного Відділу ВПУ. членів судового заболотівського округу — відбулися в Заболотіві дня 14. мая 1922. р. По відчитанню дирекційного обіжника вивязалася двогодинна дискусія, в якій забирали голос майже всі присутні члени.

Ухвалено:

1) Окр. Відділ скликає сходи на переміну до Снятина і Заболотова, а в разі потреби спільні сходи до Снятина.

2) Кождий член обов'язаний що місяця вплачувати на руки касієра 1 пр. від платні на безробітних. Повіт поділено на 9 районів, а в кождім районі муж довіря Виділу має датки зібрати.

3) Кождий член зобов'язується вплачувати $\frac{1}{2}\%$ від платні на бібліотеку Відділу.

4) Поручено Виділові взяти на денний порядок найближчих сходін реферат про нові пляни навчання, а передовсім про навчання історії і географії.

5) Поручено Виділові просити Головну Управу Товариства ВПУ., щоби та цього року підчас ферій урядила фахові, підготовчі курси.

По цім відчитала т. Е. Болухова свою працю на тему: „Ювілей О. Кобилянської“, яку присутні з заінтересуванням вислухали. Окр. Відділ вислав Ювілатці писемний привіт. З причини пізньої пори відложено дальші реферати до слідуєчих сходін.

Дня 28. мая відбулися Сходи в Снятині для членів снятинського судов. повіта з тим самим дневним порядком. Присутних було 23 членів, разом проте на сходинах було 41 членів на загальне число 60 членів.

Передискутовано всі справи обговорювані з Заболотіві і переведено такі самі ухвали. По справах організаційних відчитав т. Костащук реферат на тему: „Завдання учителя під теперішню пору“. Цю працю порішено віддати редакції Учительського Слова до друку.

Турка н. Стр. Товариські Сходи Окр. Від. ВПУ. в Турці відбулися дня 23. квітня ц. р. На Зборах виголосила п. Хаджай ва гарно оброблений відчит на тему: „Ольга Кобилянська як речник самостійности жінщини (на підставі Царівної і Людини). По зложенню звіту з наради голов 25. марта ц. р. обговорено докладно організаційну діяльність Товариства ВПУ. спосіб придбання як найбільшого допомогового фонду, необхідність матеріальної і моральної підмоги нашому становому органу; дальше обговорено економічну сторону Товариства, як справу кооперативи, спосіб льюкування менших ошадностей у Спілці власників, справу Учительського Дому і дальших уділів, хосенність асеккурації за посередництвом Товариства, а вкінці діточі кооперативи.

Стан вплачених вкладок завдяки енергічному касієрови т. Комарницькому представляється корисно. Залягають переважно ті товариші, що мешкають в найдальших закутинах повіту. На допомоговий фонд впливає приписана квота. Кілька лише товаришів відсувається від нашої організації. Послідні Сходи ухвалили ще раз візвати їх до вступлення в члени, коли це не наступить, розпочати супроти опірних товаришів бойкот. Ухвалено зладити квестіонар всего шкільництва в повіті, брати чинну участь у всіх культурних установах і поширювати між дітворю діточий часопис „Світ дитини“.

Старий-Самб р. — Дня 1. марта ц. р. відбулися Загальні Збори Окружного Відділу ВПУ. в присутности 17 членів. В звіті з діяльності Відділу Голова Відділу т. Мацевка Михайло зазначив, що на 42 учительські сили української народности в повіті належать до організації лише 37 учителів (льок), які точно вплачували членські вкладки, передплату на Учительське Слово і зложили уділи на Учительський Дім. Перепоною в поширенню видатнішої діяльності було це, що села в повіті дуже розкинені, комунікація лиха, тому тяжко було бувати всім членам на сходинах. Касовий звіт виказав, що протягом року було в касі 38.016 марок приходу. З цієї квоти вислано до каси Головної Управи 36.483 марок, на адміністрацію Відділу видано 1314 мп, а в касі Відділу на 1922 р. лишилося 219 марок. До Виділу вибрані: Михайло Мацевка голова, Михайло Ри-

мець, містогорова, Дмитро Котелко писар, Ольга Котелко скарбник, Степан Солук контролор.

Дня 4. IV. ц. р. відбулися сходи Відділу при участі 14 членів. Тов. Мацевка зложив звіт з нарад Голов Відділу в Львові, а т. Чих виголосив інтересний реферат про ручні роботи в сільських школах, зілостровавши його многими взірцями, які виробляли діти в його школі під його личним наглядом. З огляду на розлогість повіту вибрано комітет, якого завданням є зайнятися збіркою членських вкладок і датків на допомоговий фонд.

Долина. — Сходи Окружного Відділу ВПУ. відбулися дня 3. мая ц. р. По відчитанню обіжників Головної Управи порішено примінитися до її зазивів. Всі члени вплачують правильно членські вкладки, передплату на Учительське Слово, $\frac{1}{2}\%$ від платні на допомоговий фонд і складають уділи на Учительський Дім. На 46 українських сил в повіті лише 4 не належать до організації.

Перемишляни. — Дня 1. червня ц. р. відбулися Загальні Збори при участі делегата Головної Управи Матвійчука, який взивав перемишлянське учительство покинути політику вицікування і пассивности, а братися до праці і підготовляти ті цінности і вартости, що потрібні незалежній нації. Відділ дуже слабо представляється. Жадної діяльності не проявив. Всіх членів у Перемишлянщині є 26. Прикро вражало, що багато членів, які були того дня на учительській конференції в Перемишлянах, мимо зазиву і повідомлення Голови про Збори, на Зборах не явилися.

Новий Виділ вибрано в такому складі:

1) Петро Кузьма голова, 2) Петро Сниклик заступник, 3) Володимир Любінєць секретар, 4) Антін Сениця касієр, 5) Іван Свистун контролор, 6) Степан Ладика заступник, 7) Марійка Браташівна заступник. На Зборах присутні зложили на фонд вдів і сиріт на руки т. Матвійчука 11.200 мп.

Бережани. — Збори дня 7. мая 1922 р. Присутний на Зборах делегат Головної Управи Матвійчук, а також представник державної поліції. На Зборах вибрано Виділ у такому складі:

1) Микола Божиковський голова, 2) Лукашкевичева Олена секретар, 3) Микола Бойчук касієр, 4) ст. Іван Кордуба заступник, 5) Ришард Бачинський член Виділу.

Ухвалено: 1) Оснувати педагогічну бібліотеку і на цю ціль призначено по 100 мп. від кожного члена.

2) Візвати байдужних членів, щоби сейчас приступили до організації під загрозою товариського бойкоту. Відділ хоч не проявляв на разі діяльності, — то є надія, що стане одним з кращих і активніших Відділів. Має 6) кілька членів. На Зборах був цікавий реферат т. Божиковського з рахунків у першій класі, який викликав у присутних живу дискусію.

НОВИНКИ.

„Зілля“. До нинішнього числа „Учительського Слова“ долучаємо відозву Спілки Українських Кооператив Галичини у Львові, вул. Зіморевича 20, в справі збирання дико у нас ростучих цілющих ростин і просимо Вп. Учительство звернути на цю відозву пильну увагу, тим більше, що наша „Взаїмна Поміч“ є членом відділу „Зілля“ при повищій Спілці, а крім того побирає „Взаїмна Поміч Учительська“ від ціни нетто всіх доставлених Вп. Учительством сирівців, 1% (один процент) в готівці що місяця.

Торговельні відносини межі Вп. Учительством і Спілкою Кооператив повинні відбуватися безпосередно, а нас належить лише повідомити про скількість і рід висланого під адресою Спілки до Львова сирівцю.

„Висша культура“ Перед двома тижнями приміщено на Учительським домі під вікнами першого поверха велику і гарну синьо-жовту вивіску з написю „Учительський Дім“. Ночю з суботи на

неділю гурток людей облив цей шильд тером і карбодем і попіямив фасад здовж вивіски на 4 метри, чим заподіяв нашій організації значну шкоду. Ми порішили оставити діло знищення без змін і просимо українське громадянство звертати увагу чужинців на цей доказ висшої культури. — Годиться зазначити, що згаданої ночі відбувалася в поближкій касарні велика офіцерська забава.

Закінчення шкільно о року. Міністерство освіти видало обіжник, яким заряджує шкільні ферії від 28 червня ц. р., а в цих школах, в яких відбувалися іспити зрілості, шкільна наука кінчиться 17. червня. Обіжник подає, що новий шкільний рік зачнеться дня 1. вересня ц. р.

Ревізія в жидачівському Відділі. Нам доносять, що в жидачівському повіті переведено в маю ревізію у т-ки Стефанії Мартинюківної, секретарки тамошнього окружного відділу. Причина ревізії мала своє жерело в тому, що на томошніх сходинах у маю був присутній Придніпрянець Довгий, котрий збирав жертви на голодуючих з Великої України, але якого тоді зі сходин випрошено. В Калущі його прилапали і мали знайти при нім якісь папери і придержали. На питання жандармерії, звідки він узяв гроший, мав оповісти, що зібрав їх на якихсь зборах, де здавано звіт зі зїзду голов у Львові. Це було причиною ревізії, підчас якої переглянено всі папери, книги і акти окружного відділу в Жидачеві і забрано при тїм книжку „Російська революція“ Драгоманова.

Нові арештування. Дня 29. мая ц. р. перевела польська поліція докладну ревізію в мешканню управителя школи Михайла Колодницького, в гусятинському повіті. Шукано амуніції і крісів, які ніби мав привезти зі собою в 1920 р. з України. Мимо цього, що нічого в часі ревізії не найдено, осаджено Колодницького в тюрмі в Чорткові.

Пописи польської жандармерії. Польська жандармерія зі Скваряви золочівського повіта забирає українському учительству на пр. Федорукові, Саноцькій і Осиповичови „Учительське Слово“, а як причину подає, що число по конфіскації знова сконфісковане.

Українських дітей не приймає до школи директор гімназії в Самборі, вшехполяк Шафран, покликуючися на наказ львівської кураторії.

Румунізація шкіл в Бесарабії. Міністер Ангелеску заявив, що в короткім часі всі приватні школи Бесарабії будуть зрумунізовані. На рідній мові буде викладатися лише релігія.

Додаток до платень урядників має виносити в місяці червни після рішення варшавської ради міністрів 60 прц. Крім того мають вони одержати ще регуляційний додаток після трох категорій. Перша категорія одержить 14.000 марок, друга 10.000 марок, а третя 6.000 марок.

Організація польських учителів в Чехах. Чеський уряд зіволів на засновання „Товариства польських учителів“ в межах Чехословацької Республіки. Перші загальні Збори відбулися в Тешині — в чеській частині. Новоосноване Тов-о числить зараз 300 членів, які входять в тамошніх кружків в Яблонові, Фриштаді, чеським Тешині, Блудовичах і Моравській Остраві. Товариство відбуло дотепер цілий ряд засідань, на яких виголошено реферати в актуальних справах, а в Орлові урядило виділовий курс, з котрого користає 30 членів.

Опіка бельгійського правительства над талановитою молодіжю. Бельгійський парламент

ухвалив закон, який забезпечує незаможній аталановитій молодіжці удержання через цілий час студій в середніх і вищих школах. Фондів на повищу ціль достарчають громади, провінції і держава. Громади обовязані складати від кожного жителя в громаді: в році 1923 по 10 центимів, в році 1924 по 15 центм., в році 1925 по 20 центм., в році 1926 по 25 центм., а в році 1927 і в слідуючих літах по 30 центм. — Провінції складають від кожного жителя: в році 1923 по 2 центм., в році 1924 по 4 центм., в р. 1925 по 6 центм., в році 1926 по 8 центм., в році 1927 і в слідуючих літах по 10 центм. Державна підмога для цього фонду не може бути менша від фондів зложених через громади і провінції разом, а означуватиме її буде кожного року окремий фінансовий закон. До цього фонду можуть бути прийняті дари й спадки, які належать до тих громад чи провінцій, на користь котрих зроблено запис. З цього фонду користають не заможні а спосібні ученики, діти робітників, слуг, державних і приватних урядників низшої категорії, учителів взагалі діти урядників, яких платня не перевищає максимальної квоти, яку правительство означило.

По укінченню наук і одержанню становища степендист є обовязаний цю підмогу частями сплатити.

Практичне навчання дітей у передшкільному віці в Парижі. „В материнській“ школі для 4—6 літніх дітей в Парижі примінюється при навчанню методу новочасної педагогії.

На маленьких варстатиках учаться діти виробляти з вовни і бавовни пояси, диваники, суконки, з глини різні кухонні начиння, а з лозини і тростини кошикарські вироби. Школа має також власну ручну прасу, на якій друкують діти краскові взори до запасок, хусточок і суконок. Цей спосіб ведення науки пособляє вельми розвиткови духових спосібностей дітей: образує око, вчить добору красок і розбуджує естетичний смак при їх укладі. Ці праці малих робітників приміщені зараз на виставі Palais de Glace.

Службові побори офіцерів а державних урядників в Польщі. Від 1. червня ц. р. одержують офіцери польської армії таку платню:

1) Генерал оружя	281.840 мкп.
2) генерал дивізії	261.206 „
3) генерал бригади	240.762 „
4) полкѳвник	228.704 „
5) підполковник	214.483 „
6) майор	204.450 „
7) карітан	190.899 „
8) поручник	169.427 „
9) підпоручник	162.589 „

Місячні побори державних урядників в першій класі дорожняного додатку виносять:

I. класа (ранга) 194.048 мкп., II. класа 166.928 мкп., III. класа 152.160 мкп., IV. класа 132.416 мкп., V. класа 120.358 мкп., VI. класа 108.461 мкп., VII. класа 93.299 мкп., VIII. класа 84.333 мкп., IX. класа 75.936 мкп., X. класа 68.907 мкп., XI. 57.101 мкп., XII. класа 58.024 мкп.

Сержант (старший десятник) з малою родиною одержує засадничу платню в квоті 22.560 мкп., додаток на жінку 6.750 мкп. на двоє дітей 6.480 мкп., додаток на мешкання 5.600 мкп., харчевий еквівалент 47.065 мкп., а крім цього 60% додаток в квоті 21.474 мкп. разом 109.959 мкп. місячно.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Пилип Ратич, управитель школи з Лісник, пов. Бережани помер дня 24. мая 1922. р. в 73-річці життя в Тернополі, де пробував без платні з своєю родиною від двох літ, не допущений по повероті з Великої України на свою посаду. Помер, як жертва сучасного нашого лихоліття.

Земля йому пером!

Марія Ковалівна, учителька 2-класової школи у Вістовій, повіт Калуш, померла 22. квітня ц.р. в 38-річці життя а в 18-річці служби.

Земля їй пером!

Микола Ломиш, учитель в Ляховичах-зарічних помер 23. марта 1922. р., проживши всего 30 літ. Тюрма підірвала його здоров'я, де набавився недуги, яка загнала його в могилу. Тлінні останки при величавім здвизі народа перевезено з Ляхович до Журавна. В. Й. П.!

Бібліографія.

Сурма збірник воєнних пісень. Львів—Київ 1922. Накладом видовничої Спілки Червона Калина. Ст. 152. Між українським учительством і громадянством починається чимраз сильніше зарисовувати думка про потребу естетичного виховання молоді при допомозі української народної пісні. Свідчать про це газетні голоси, а також ті збірники пісень, які недавно випущено з друку. Одним з кращих збірників, — свіжо виданих є **Сурма**. Зміщує 76 пісень з нотами, які співано при українським стрілецьким війську. Що до змісту — пісні різнородні. Богато з тих пісень можна також співати в школі. Збірник видано стара но і з численними ілюстраціями. Поручаємо цей збірник пісень нашому вчителству до вихиснування його в школі — М. М.

Оповістки.

П. Т. Учителство! Позір!

Окружний Відділ „Взаїмна Поміч“ в Стрию, улаштує для народніх учителів-люк всіх повітів практичний, кооперативний курс в Стрию, в днях 17—29. липня ц. р. включно.

Зголошення вносити найдалше до 15. липня ц. р. на руки Інокентія Захарієва в Стрию, вул. Болехівська 12, а в яких устних інформацій уділюватиме тойжесам в бюрі краєвого Молочарського Союзу в Стрию, вул. Шевченка 5. — щоденно від год. 4 до 6 попол.

Оплата виносить 5.000 мп. причім курсанти-тки муять зокрема набути потрібні друки і прибори, що винесе около 500 мп.

Якщо зголосилобися більше курсантів-ток, чим 10, то оплата буде сорозмірно знижена.

Виділ подбав про приміщення (комнати) даром для курсантів-ток, які однак мусять мати свою постіль. — Евентуально спіл на кухню. — За Виділ: Інокентій Захаріік.

Оповістка

до всіх членів Окружного Відділу В.П.У. Снятин.

1) Повідомляємо, що Головна Управа в часі сьоро-річних ферій задумує улаштувати підготовчі курса до виділових іспитів у Львові. Зголошення на курс з означенням групи належить вносити до Головної Управи, (Лвів, вул. Осолінських ч. 8).

2) Тому, що снятинський Відділ має вислати на Загальні Збори нашого Товариства у Львові 6 делегатів, найближші сходини відбудуться для членів цілого повіта спіль-

но у Снятині в салі „Бояна“ у неділю 2. липня 1922 р. точно о год. 10. перед полуднем.

Турка над Стриєм. Товариські сходини з дискусійним відчитом і другими важними справами відбудуться дня 3. липня ц. р. о год. 2-й пополудни в комнатах „Народно-Дому“.

Всх членів взиває до участі Виділ.

Вписи до Торговельної Школи „Тов. „Просвіта“ у Львові ул. Корнятків ч. 1 на шкільний рік 1922/23, а саме: 1) до 2-класової Школи, 2) на оонорічний курс торговельний, 3) на піврічний курс для дорослих, 4) на курси новітніх мов, приймаються в днях 20 і 28—29 червня 1922. від 10. 30—12. 30 в полудне.

Однорічний курс є призначений для абітурієнтів середніх шкіл, прочі для тих, що покінчили 3 класи виділової або середньої школи хотяйби з двійкою з латини і греки, або зложать вступний іспит з научного матеріалу тих клас з української і німецької мови, географії, рахунків, геометрії і природи.

Іспити будуть відбуватися 28. червня 1922.

Поможіть хорому товаришови, який зістав звільнений зі служби, родини жадної не має, без засобів до життя-находиться у дуже прикрому положенню. Просимо знайомих і Товаришів і всіх тих, що спочивають нещастю товариша, якому треба помочи до вилічення, щоби поспішили з підмогою. Гроші слати до Взаїмної Помочи, Львів, вул. Осолінських ч. 8. з заміткою „для хорого товариша“.

Подаємо виказ тих осіб і товариств, які поспішили товаришови з підмогою на руки т. Матвійчука.

Іван Ліщинський 1000, — Михайло Бадлюк 1000, — Взаїмна Поміч 500, Микола Матвійчук 1000, — М. Савчин 1000, Др. Н. Н. 2000, — Омелян Масляк 1000 — Народня Торговля 2000, — Труд 1000, — Т. Шухевичева 200, — Пачовська 200, — П. Директорка Труд 1000, — Народня Гостиниця 500, — З. Пеленський 500, — Данилюк 500 — М. Юрба 500, — К. Жуковский 70, — Др. Вол. Щуровський 200, — Михайло Таранько 1000, — Лада Осип 200, — Осип Скопляк 1000, Ярослав Олексинич 500. Разом 21.870 Мп. За Комітет: Андрій Зелений, Микола Матвійчук.

На допомогу вдовам і сиротам:

В канцелярії Т-ра ВПУ. знаходяться на складі сліду-ючі книжки:

- 1) Народня культура . . . ціна 400 мп.
- 2) Національне виховання . . . „ 120 „
- 3) Огляд бувальщини укр. народа 200 „

Дохід з розпродажі книжок призначений в першу чергу на допомогу Цій Фонд. Пора розібрати їх, щоби можна приступити до видання свіжих творів.

ОГОЛОШЕННЯ.

ХТО з ТОВАРИШІВ-ШОК в здоровій гірській околиці схотівби за відповідною винагородою примістити у себе на час вакацій двох учеників-сиріт по славнім Кивелюку (8 і 11 літ) зволить донести з а р а з Редакції Уч. Слова або директорови Дністра Вп. Др. Федакови.

Не треба їхати до Львога

на закупна! Всьо потрібне в домашньому господарстві, хочби і в найменшій кількості, висилаємо оборотною поштою: кухонну посуду, корінні товари, музичні інструменти і струни, годинники, бритви, всякі ремісничі знаряди, пасічнічі грилади, найліпшої якості стирійські косо та фабричні або козальські дрібю зублєні серпи.

Для ВП. Учителів шкільні прилади, зшитки, пера, ручки, олівці, крейда, каламарі, чорнило і т. и. по гуртових цінах.

А. ОКПИШ і Ска, Торг.-пром. Спілка з обм. п., Львів, вул. Осолінських ч. 15.

ЛЬВІВ,
вул. Сикстусьна 37.
напроти головної пошти.

ДО
**АМЕРИКИ
І КАНАДИ**

найскорші і найбільші
кораблі на світі.

ЛІНІЯ КУНАРД
(CUNARD LINE).

Продає корабельні карти по оригінальних цінах.

Уважайте на число дому 37. вул. Сикстусьна. — **Інформації уділяється скоро і даром.**

НЕ ТРЕБА УЖИВАТИ
ЧУЖИХ ТУТОК
бо маємо свої рідні з ватою назви

„ОКСАНА“

вибору першої якості.

ЗАМОВЛЯТИ

у Союзнім Базарі
Львів, вул. Руська ч. 20.

Часть зиску йде на Фонд українських
інвалідів.

Видавництво „УЧИТЕЛЬСЬКА БІБЛІОТЕКА“
видає

УЧИТЕЛЬСЬКИЙ КАЛЕНДАР на 1923 р.к,

тому просить о надсилання научно-педагогічних статей
довільних тем, як також огляд сучасного українського
шкільництва на всіх ділянках української землі. Приняті
до друку статті будуть ремунеровані після умови. Праці
надсилати до кінця липня на адресу: **Семен Фодчук,**
Орелець, п. Волчківці.

Редагує і за редакцію відповідає **Іван Ліщинський.**

„ВІДБУДОВА“

промислово-торговельна спілка
з обмеженою порукою

у Львові: Дирекція: вул. Словацького 14. І. п.
Години уряд. від 9—4

Склад машин: при вул. Костюшки ч. 1а;
Залізничний склеп: вул. Трибунальська ч. 1;
Споживний склеп: Ринок ч. 10 (Просвіта);
поручає:

Господарські машини й знаряди
Кухонне начиння й уладження
Огнетревалі каси
Ремісничі знаряди
Будівельний матеріял
І матеріял до криття дахів
Насіння
Виготовляє кошториси і пляни.

На бажання висилаємо оферти та подаємо
пояснення. — Товари висилаємо на провінцію.

Конто в Земельнім Гіпотечнім Банку
у Львові, Підвалля ч. 7.

Адреса:

„ВІДБУДОВА“

Львів, Словацького 14.

Получення телеф. з провінцією

ч. телеф. 330.

ПОЗІР!

ВАЖНЕ ДЛЯ СЕЛЯН!

Механічна Ткальня „ЛЕН“

спілка з обм. пор.

Львів, вул. Замарстинівська ч. 29.

приймає волокно льняне і коніпне чесане і нечесане як та-
кож клаки і пряжу до виміни і виробу на готові полотна,
цайги і матерії всілякого рода. На жадання висилаємо
цінники і пробки даром і за оплатою. Агентів заступників
приймаємо під дуже корисними усьлявами.

З друкарні „Діла“ Львів, Ринок ч. 10.